

GAZDASÁGI LAPOK

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

Alapította KORIZMICS LÁSZLÓ
1849-ben.

VEZÉRELV:
Hozzunk mezőgazdaságunkba
helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre	20 kor.
Fél évre	10 "
Negyed évre	5 "

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” ingyen mellékletével.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz címzendők.

HIRDETÉSEKET

a lap kiadóhivatala veszi fel.
Arjgyzék ingyen és bérmentve.
Hirdetési mellékletek jutányos árban fogad-
tatnak el.

◆◆◆◆ Szerkesztőségünk és kiadóhivatalunk czime f. év november 1-től ◆◆◆◆
Budapest, VIII. ker., József-utca 15. földszint 2.

Kérjük az összes levelezéseket, szakközleményeket, pénzküldeményeket, hirdetéseket stb. ezen újabb címre juttatni.

A „Gazdasági Lapok” szerkesztősége és kiadóhivatala.

Az e lapokban foglalt cikkekért minden utányomási jog
fentartva.

KÉZIRATOKAT A SZERKESZTŐSÉG NEM AD VISSZA.

TELEFON: 623.

TARTALOM.

	Lap
Szemle. —ix.	859
Válasz „Gondolatok az oklevél körül” című cikkre. — Dr. Seyfried Károly	860
A hallei tud. egyetem természetrajzi intézeteinek s botanikus kertjének ismertetése. — Dr. Keller Oszkár	861
Milyen mértékben szolgálhatnak az egyes kálitartalmú kőzelek és ásványok a növényzetnek káliforrásul. — Flóderer Sándor	863
A fenyőkről. — Szlávik Nándor	863
Könyvismertetés	864
Kérdések és feleletek	864
Kérdések: Épületérték-apadás. P. S. — Cseléd akasztalakítás. A. A. — A csekl répa termesztése. B. Antalné. — Hogyan végezzük a hasítékba oltást szőlővel. L. M.	
Feleletek: Ideiglenes kukoriczagoré. Szücs János — Szántás tavaszra. Szücs János. — Triurhuladók felhasználása. Illés Lajos. — Fagyos répafejjel mit tegyek. Szücs János. — Alma- és körtemustkészítés. Sz. G.	
Hírek	865
Aprók	866

SZEMLE.

Az időjárás. — A gazdasági helyzet. — Tőzsdeform és pénztelenség. — A tőzsdeárfolyamok hullámzásai. — A földmívelési budget. — A Magyar Szakírók Országos Egyesületének jubileuma. — Sertésvészek. — A kidolgozott bőr árának emelkedése.)

Az 1912-iki időjárás viszonyosságai 1913-ban igen érezhetőek lesznek. Az Adrián dühöng a bóra, felváltja őt rémes scirocco. Nálunk ez detto így van. Fagy, azután országos eső és mindenféle szelek dühöngenek. Elkéstek gazdáink mindennel. A tengeritörés még nagyrészt hátra van s a burgonyából is még nagy mennyiségek kint vannak. Szépen jellemzi egy kedves munkatársunk a helyzetet a kis Alföldön:

„A Kis Alföldön tart az abnormis időjárás, mely minden gazdasági munkát megakaszt. Mult héten két nap dolgoztak, esett és fagyott. Csak 9-én derült ki, vasárnap, 10-én szép idő volt, 11-én eső, 12-én hó és eső, így e héten megint nem lehet a szántóföldre lépni. A cukorrépa itt mindennél becsebb, ám az idén sokan megbánták. Magyar holdankint 100 korona akkordban, napszámban pedig ellátás nélkül 3

korona akár dolgoznak a munkások, akár nem. És mégis áll minden, mert nem lehet az időjárás miatt dolgozni. Vidékünk hasonlít Amerikához, van itt mindenféle nemzetség, Bács-Bodrogtól erdélyi románokig, Mezőkövesdtől Hont-, Bars-, Nyitra- és Trencsénmegye különféle nyelvű és ruházatu népe s nem dolgozhatnak. Kint van még sok tengeri, burgonya. Az egyik gyár hetenkint csak háromszor veszi át a répát s akkor is egy termelő csak egy szekérrel hozhat, így tavaszig szállíthatják, a mi a kisgazdáknak nagyon kellemetlen. Buzát kevesen vetettek, rozsot sem vetett mindenki. Vannak kisgazdák, kiknek sem buzájuk, sem rozsok nincs elvetve. A tavaszi alá szántani, trágyát hordani nem lehet. Az utak rosszak, már léghajón kell felettük járni. Így elmaradva még nem voltunk a gazdaságban emberemlékezet óta. Még van csépelni való rozs akármennyi, mert nyáron zsup miatt elhagyták a rozsot s azóta nem kapni cséplőket, vagy az idő miatt nem lehet kicsépelni. Tavaszra rengeteg szántani való marad, majd lesz árpa vetve annyi, hogy rég nem volt még oly mennyiségben. Nagyon sok embernek finanziaális dolgait és terveit megzavarta, vagy keresztülhuzta a cukorrépa és az időjárás.”

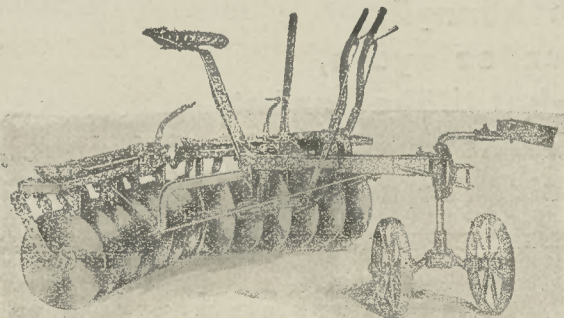
A mig jeles földmívelésügyi miniszterünk a gazdasági téli tanfolyamok révén is programjának egyik sarkalatos tételét végrehajtja s ezekre készülnek a megyében, addig maga a gazdasági helyzet sivársága dacára, folyik nagyban Budapesten a tőzsdejáték. Reformokat kíván maga a tőzsdetanács is, mert belátja, hogy imigy, a hogy most van, dolgozni és érdemlegesen nem lehet. Sok az eszkimó és kevés a fóka! Ha zárva vagy nyitva is van a tőzsde, azért folyik a játék a tőzsdekávéházban de genere Upor. A helyzet e héten is csak az, mint 2—3 hét óta. Ha emelkednek az értékek az értéktőzsdén, akkor esnek a gabonaneműek és viceversa, Hol 30 fillér fel a gabonaárak, hol ugyanannyival le. A háborus, sőt csendes mozgósítási hírek a balkán népek „entente cordiale”-ja tulkövetelődzése mindmégannyi komplikációkat okozhat a külügy terén s ennek hatása a gabona- és értékpiacon is érezhető. A teljes pénztelenség furcsa helyzetet teremt, épp úgy mint most a vasut- és hajószállítás terén a hozatalok quasi beszüntetése. A kereskedelmi növények előállításában egyes vidékek tultengésben vannak,

a minek természetes következménye, eltekintve az Amerika és Középeurópa felé irányuló kivándorlástól, a munkáshiány. Valjon Wilsoonnak az Unio új elnökének sikerül-e majd a kivándorlást egészséges korlátok közé szorítani?

A földmívelésügyi budget a képviselőházi pénzügyi bizottságban immár letárgyaltatott. Darányi Ignác idejében a budget tarthatatlanul nagyobbodott, amit dicséretként elmondani kötelességünk. Utóda is áthatott a budget növelés szükségességétől és miután az egészségesebb szellemű irányváltoztatások Serényi gróf regiméje alatt beállottak, amennyiben a Darányi alatt apróbb elhanyagoltabb ügyrészetek magasabb nivóra emeltettek, úgy a természetes fejlődés folyamánaként kell leszögeznünk, hogy a földmívelésügyi budget is nagyobbodott. Okos és észszerű kihasználással, miként azt jelenlegi földmívelésügyünk vezetőjétől fel is tételezzük, sokat lehet gazdáink sorsán javítani és a gazdálkodást előrébb vinni. Ehhez sok szerencsét kívánunk!

A Magyar Szakírók Országos Egyesülete e hó 24-én az „Otthon” írók és hírlapírók körében (Budapest, VII. Dohány-utca 76) alatt, 10 évi fenállásának jubiláris diszközgyűlésére készül. A magyar szakirodalom jelentőségét és fontosságát mindenki elismeri, bármely téren is küzdjön az íróigazsáért. Legyen az a kereskedelem, földmívelés vagy közigazdaság bármely ágazata s legyen az eszmecsere; harcziás vagy békés, a szakma szerint, melyet az író ápol, annyi mégis bizonyos, hogy mindegyik igaza tudatában adja át jelentős eszméit, irodalmi termékei révén a „Köz”-nek. Ez pedig a „Köz”-nek hasznára van, mert betekintést szerez a szakmába, azt fejleszti és sok oly tárgy megvilágítását eszközli melylyel nemcsak magát a szakmát, hanem az általános műveltségnek, laikusoknak és tudósoknak egyaránt helyes adatokat szolgáltat.

Az egyesület, mint a szakírók látható testülete céljának, 10 évi működése alatt derekasan megfelelt és azt a parányi, néhány főből álló szerény egyesületet nagygyá fejlesztette, a szakírókat kitartásra buzdította, az írók ügyét elősegítette, úgyhogy 10 éves működése a bölcs vezetés mellett, számottevő tényezővé fejlődött. Fogadja az egyesület a mi szerkesztőségünk részéről is, mint a testület három szerény közkatoná-

A DEERE-féle TÁRCSÁSBORONA

valamennyi tárcsásborona között a legmodernebb és legerősebb szerkezetű.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

BUDAPEST, V. ker., Alkotmány-utca 31. sz.

jától, jubileuma alkalmával a legőszintébb szerencsevívánatainkat. Sempre avanti!

A jubiláris közgyűlés napirendje a következő:

1. Elnöki megnyitó, tartja Gelléri Mór egyesületi elnök.
2. Jelentések, tájékoztató, előadja Sugár Ottó, főtitkár.
3. Ünnepi beszéd, tartja Katona Béla alelnök.
4. Tiszteleti tagok választása; az erre vonatkozó indítványokat előterjeszti dr. Radványi László, jegyző és Róna Lajos, titkár.
5. Bejelentett üdvözlések.
6. Zárszó, elmondja Rubinek Gyula, alelnök.

Vigasztalan az állapot a sertésenyésztés terén. Egyes vidékeken a hidegebb idők beálltával teljes vehemenciával szedi újabb áldozatait a sertésvész. Bácskában szinte dühöng a vész, úgy-hogy aligha lesz megakadályozható a pusztítás. Nincs megbízható gyógyszerünk a sertésvész ellen. Furcsa az is, hogy a kartellek a mai pénz-telen világban is szedik áldozataikat, mert újab-ban ismét az állítólagosan nem „fogyasztó” kö-zönséget, a gazdákat sujtják újabb teherrel. Ugyanis november 1-e óta a kidolgozott bőr ára csak 22%-al emelkedett! Mikor lesz az ilyen machinációknak vége? Talán soha, hacsak a kartellekbe nem üt be az Isten nyila!

—ix.

Válasz „Gondolatok az oklevél körül” című cikkre.

Irta: Dr. Seyfried Károly.

A Gazdasági Lapok folyó évi október 27-iki számában ifj. Ritter Ottó tollából „Gondolatok az oklevél körül” címen közlemény jelent meg, mely egyrészt a gazdasági akadémiák hallgatóságát diszkreditálni igyekszik, másrészt támadást indít az akadémiák vizsgáztatási rendszere ellen. Tekintettel arra, hogy a cikk ezen tekintélyes szaklapban látott napvilágot, azért nem hagyható szó nélkül.

Czikkiró először is elégikus hangon azon töpreng: fedi-e az oklevélben foglalt képesítési bizonylat az oklevél tulajdonosának valódi képességét, azaz tud-e az annyit, mint amennyit az oklevelet kiállító akadémia róla bizonyít és így készpénznek veszi-e a gyakorlati élet azt, hogy az akadémiát elvégzett fiatal okleveles gazda a gazdasági elméleti tudományokat a gyakorlatban alkalmazni is képes legyen; vagy pedig nem üres forma-e az oklevél, mely tulajdonképpen csak arról tanuskodik, hogy tulajdonosa elvégezte az akadémiát s a vizsgákon is részt vett, de hogy tényleg tud is valamit, nem igazolja, mely utóbbi tényállás esetén a gyakorlati élet is talán nagyon kicsi értékűnek veszi azt? Megnyugtatom czikkirót és biztosítom, hogy töprengésének első feltevései állnak. A gazdasági akadémiai oklevélben foglaltak teljesen fedik a valóságot, mert az oklevelet nyert fiatalember a gazdasági elméleti tudományokat a gyakorlatban tényleg alkalmazni is képes. Ez ugyan nem jelenti egyúttal azt is, hogy az illető gazdaságok önálló vezetésére alkalmas, hanem az az érteleme, hogy kellő irányítás mellett az akadémián tanultakat a körülményekhez viszonyítva érvényesíteni képes lesz. A gyakorlati élet is tisztában van az oklevél értékével. Nem követeli, hogy az életbe kikerült fiatal ember kész gyakorlati gazda legyen, hanem elvárja azt, hogy az kellő nemes anyagot alkosson, amitől idővel jóindulatu támogatás mellett; ügyes és jó gyakorlati gazda fejlődhetik. Ugy van az más pályákon is. A végzett jogász csak hosszabb gyakorlat után lesz bíró,

ügyvéd; az erdész, bányász és állatorvos is csak alapos praxis után válik azzá, ami tulajdonképeni életcélja.

Igaz, hogy sok fiatalember, nem ritkán a legjobb oklevelet nyert, nem válik be az életben. Ez azonban csak kivétel és többnyire oly rossz emberi tulajdonságokon alapszik, amelyek az akadémián ki nem fürkészhettek. A tanár nem lehet folyton hallgatói között és ha közöttük is van, nem tehet oly megfigyeléseket, mint a prin-czipális, aki hosszú időn, sokszor éveken keresztül folyton közvetlen érintkezésben van az alatta működő fiatalemberrel. De az ugynevezett „nem vált be” fiatal okleveles gazdák egy részének a reputációja érdekében is szükségesnek látom kijelenteni, hogy nagyon sok a rossz prin-czipális is, akik mellett még a legkiválóbb fiatalember is elromlik, vagy elmegy a kedve az általa talán a rajongásig szeretett pályától.

Hogy az urasági hajduból vagy rőfőskereskedő segédekből lett tisztartó urak és hirtelen meggazdagodott haszonbérlok és földesurak miképpen értékelik az oklevelet, nem jön tekintetbe és válasza sem érdemes. Tény azonban az, hogy a megfelelő intellektuális nivón álló gyakorlati gazdák annyira taksálják azt, mint a tanári testületek. És az teljesen elegendő is.

Nem tudom, hogy czikkiró melyik akadémiát szerencsétlenné látogatásával, ahol kollegáinak előképzettségéről és a tanári karnak a vizsgán tanusított enyhességéről oly keserű tapasztalato-kat szerzett. Mondhatom, hogy az ezekre vonatkozó állításai minden alapot nélkülöző rágalmak, mert éppen az ellenkezők állanak.

Nem akarom azt állítani, hogy a középiskolát elvégzetteknek csak a java, crème tölül erre a pályára. Azt sem vitatom, hogy a nem hozzáértő embereknek ama felfogásából: „hogy rosszul tanul a fiu, de azért jó lesz gazdásznak” nem kerül gyenge anyag is az akadémiára. Sőt még azt sem tudom megzafolni, hogy nem egy hallgató van, aki már megelőzőleg több pályán sikertelenül kísérletezett. De már czikkirónak ama értelmű állítása, hogy az akadémiák hallgatóinak zöme, mondjuk átlaga, a leggyengébb alapképzettség fölött rendelkezik, az már légből kapott, a viszonyoknak egyáltalában nem ismerésén alapuló sértés. Ha czikkiró akadémiai hallgató korában, mondjuk egy szabad órájában, az akadémia titkárától statisztikai adatokat kért volna, amit az szívesen rendelkezésére bocsáj-tott volna, akkor a cikkében azt írta volna, hogy erre a sok tájékozatlan által lebecsült szakra aránylag több jelesen és jól érett fiatal-ember tódul, mint amennyi egyik vagy másik középiskolának az évi „jeles” és „jó” eredmé-nye is, hogy nem egy évfolyam van, ahol a hallgatók 10—15, sőt néha 20%-a is már megelőző-leg más főiskolát elvégezte és a pálya iránti lelkesedésből még az akadémiai oklevelet is igyek-szik megszerezni. Nem gondolja-e czikkiró, hogy a végzett jogászok papok, sőt középiskolai taná-rok és kész ügyvédek, mint akadémiai hallgatók teljesen ellensúlyozzák azt a kontingenst, amely gyenge érettségivel iratkozik be az akadémiákra? Azt hiszem, ha ezeket alaposan megfigyelte volna, egyáltalában nem írta volna meg cikkét.

A földbirtokosok fiaira vonatkozó megfigye-lése is két ballábra vall. Azok nem az oklevélért jönnek az akadémiára, hanem azért, hogy tanul-janak, hogy a tanultaknak otthon, apjuk is majdan az ő tulajdonukba jutó gazdaságban hasznát vegyék. Ha csak oklevélre és ezzel adó-juknak duplán számítására törekednének, jogra iratkoznának be, ahol nem kötelező a hallgatás és ahol szorgalmas óralátogatás nélkül is lehet vizsgázni, de aki a kényelmes józás élet helyett

három évig szakadatlanul kötelező órajárá-sra vállalkozik, az aszfaltot a sáros uttal s a déli fel-keleéseket a kora hajnalival felcseréli, attól nem lehet az ambíciót és a helyes céltudatosságot megtagadni. Hogy itt is akadnak kivételek, azaz hogy akad földbirtokos fiu, aki mint akadémikus henyélésen és lumpcláson kívül egyebet nem csinál, azon nem lehet csodálkozni; nincs is emberi viszonylat, ahol minden egy kaptafára lenne huzva. Ugy látszik azonban, hogy czikkiró éppen a kivételeket keresi és azokból szeret általánosítani.

A vizsgáztatási rendszert vádoló állításainak anyagát is nem tudom honnan merítette czikkiró. Lehet, hogy ő nagy tehetség és mint ilyen az akadémián előadott anyagot csak úgy játszva végezte el és a vizsgák is úgy mentek neki, mint ahogy egy genie-nek menni szoktak. Akkor értem már a dolgot, mert a geniális ember természet-rajzának egyik legszembetűnőbb momentuma, hogy mindent a világon tulkönyűnek tart és hogy minden más embertársát kicsinek nézi. Az akadémiai tanárok is emberek és a vizsgarend-szer is átlagemberek részére lett készítve; elhi-szem, hogy azok, fenti feltevésem esetén czikkirót nem elégtették ki. A cikk hangulatából esetleg arra is lehetne következtetni, hogy támadó csak geniének képzelet magát és mert talán nem sikerült neki egyik vagy másik vizs-gája úgy, mint ahogy számított, protekció gya-korlással vádolja a vizsgáztató tanárokat. Miután azonban a cikk elején levő mondjuk filozofálás-ban a lelkiismeretről is elmélkedik, egészen bát-ran azt a feltevést kockáztatom meg, hogy czikkiró inkább szerencsés ember és mint ilyen-ek talán úgy sikerültek vizsgái, hogy érdemén felüli osztályzatokhoz jutott.

Ha tehát utóbbi eset áll, szabad-e akkor álta-lánosítani? Nincs-e vizsga a világon, ahol a sze-rencse szerepet ne játszana. Sőt az ember való-ságos fatalistává lesz, ha tekintetbe veszi azt, hogy némely középtehetségen és szorgalmon aluli fiatal ember összes cenzuráin oly sikerek-kei megát, aminők rendszerint csak a legtehet-ségesebb és legszorgalmasabb tanulóknak jutnak osztályrészlül. Elhiszem, hogy czikkiró — feltéve, hogy róla fentiek nem szólnak — több ilyen sze-rencsés embert látott az akadémián, de gondol-jon csak vissza: nem e látott eleget az elemi iskolától kezdve az érettségiig?

Hála Istennek, hogy itt is éppen az ellenkezők állnak. Ezt nemcsak én, mint a szakoktatás egyik szerény tagja állítom, de tanúságot tehet arról minden objektive gondolkozó és nem elfogult végzett akadémikus. Emelt fővel nézhet ebben a kérdésben minden akadémiai tanár más főiskolai tanár szemébe és büszke lehet a végzett akadémikus oklevelére, melyet — a szerencsés embe-reket nem számítva ide — tisztességes munká-val és tanárainak objektív bírálata alapján szer-zett meg. Nem akarok a kivételekből általánosí-tani, de bizony előfordul, hogy a már előbb más főiskolai oklevelet nyert komoly emberek is egyik vagy másik tantárgyból megbuknak; de az már általános dolog, hogy például annak az akadé-miának hallgatói, ahol igénytelenségem működik, némely, az egyetemen is előadott tantárgyból sugni járnak az egyetemre. De még azt is csak ki-vételnek tekintem, mely nem erősítheti meg a sza-bályt. Az akadémiai vizsgarendszer szigorú és objektív voltáról csak az osztályzatok statisztikája nyújt teljesen tiszta képet.

Ha azt czikkiró megnézi s látni fogja, hogy ott bizony a kielégítő és nemkielégítő elég súlyos %-okban fordulnak elő és ha a vizsgahalasztá-sok, illetve a visszalépések, azoktól is nem kielé-

A szabadalmazott

„JURENÁK EKE”

**szerkezete egyszerű,
kezelése könnyű,
szabályozása gyors,
kb. 50%-kal többet szánt,
kb. 30%-kal kevesebb vonóerőt igényel,
legtökéletesebb s a jövő ekéje.**

Részletes árjegyzéket szívesen küld:

„JURENÁK” szab. ekegyár Részvénytárs., MAROSVÁSÁRHELY.

gítónek vétetnének be, némely évben nagyon furesának mutatkoznék a statisztika.

En sejtem talán, hogy mi vezette cikkirót tétvutrá és mi ingerelte az ő állítólagos szókimondására. Ugyanis az akadémiai vizsgákon az a módszer uralkodik, hogy a tanár nem azt kutatja: „mit nem tud a vizsgázó“, hanem éppen ellenkezőleg azt bírálja: „amit az illető tud“. Ez, gyenge tanuló vizsgájánál sokszor olybá tűnik, mintha a tanár az illetőt megmenteni akarná. Pedig csak ez az igazságos, a helyes vizsgáztatás, sőt mihelyt a tanár nem így jár el, esetleg a rossz feleletek után higgadságát is elveszti, a jelölt is zavarba jön és még azt sem képes elmondani, amit egyébként jól megtanult. Utóbbi módszer lehet szigorú, de az objektivitás legparányibb árnyalata felett sem rendelkezik; az csak az ugymondott „buktató tanároknak a semmivel sem indokolt eljárása“, de nem pedagógiai módszer. Lehet, hogy cikkirónak a buktató tanárok az ideáljai. Hát azokat ne keresse a gazdasági akadémiákon, hanem — másutt, ahol a legjobban elkészült jelölt is otthagyja a fogát, mihelyt oly könyvből készült, amely nem a vizsgáztató tanár irodalmi munkásságát dicsőíti.

Végül fentiek alapján azt kérdem cikkirótól: nem-e érez lelkiismereti furdalásokat, hogy volt kollegáit, akikkel három éven át az élet legszebb korszakát átélte, diszkreditálni igyekezett és volt tanárait alaptalan vádakkal illette? Erre ne feleljen most, hanem csak néhány év múlva, amikor majd az élet iskolája objektív bíráltra kitanította.

A hallei tud. egyetem természetrajzi intézeteinek s botanikus kertjének ismertetése.

Írta: Dr. Keller Oszkár.

Ezen közleményemnek célja, a hallei tud. egyetem természetrajzi intézeteinek, botanikus kertjének rövid ismertetése, a mit az alábbiakban, a növénytani intézet és botanikus kert leírásával kezdek meg, ismertetve azok berendezéseit, felszereléseit s ezután térek csak rá a többi természetrajzi intézet berendezésének közlésére.

Az egyemeletes növénytani intézet a 467.000 négyszög méter terjedelmű botanikus kertben található. A földszinten tágas és világos közös dolgozószoba van a hallgatók számára, a melyben két sorban dolgozó asztalok találhatók a szükséges mikroszkopokkal, vegyi szerekkel és eszközökkel felszerelve. Innen a kisebb-szerű, de elég gazdag gyűjteménytárba mehetünk, a hol részint szárazon, részint formalinoldatban és spirituszban össze van gyűjtve mindaz, a mi a növénytani előadásoknál szükséges. A kisebb összeállítású rendszertani gyűjteményen kívül, a mozgásra, teratológiára, élősködő növényekre, átalakult növényi szervekre, rügyekre, a gyökérre és annak fajaira, a virágokra és virágzatokra vonatkozó és speciális biológiai célú szolgáló növényi szervek gyűjteményeit láthatjuk itt. Különösen érdekesek az intézet gombái, a melyek négyszögletes üvegedényben, színes üveglapra erősítve formalinoldatban vannak konzerválva. Van ezenkívül az intézetnek gazdag szárított tobozgyűjteménye is csinos üvegdugós üvegekben elhelyezve, rendellenesen fejlődött növényi részek, különböző kereszt- és hossz-metszetekkel. Ugyancsak a földszinten van még az előkészítő szoba, a melyben az előadásra szükséges táblák, rajzok és modellek vannak elhelyezve, azonkívül a tágas s villanyos vetítő-

készülékkel felszerelt előadóterem, majd Dr. Willy Ruhland tanár két dolgozóhelyisége, a melyek a vizsgálatokhoz szükséges eszközökkel és vegyszerekkel gazdagon fel vannak szerelve. A földszinten található helyiségek sorát végre a gazdag herbariumterem és szolgálakás fejezik be.

Az emeleten az igazgatói lakáson kívül a haladottabbak és önálló tudományos kérdésekkel foglalkozó hallgatók laboratóriumai, az igazgató fogadó szobája és külön dolgozója és az asszisztensek laboratóriumai találhatók. Az összes laboratóriumok szépen és gazdagon fel vannak szerelve. Itt is minden dolgozó asztalon, éppen úgy, mint az alsó nagy laboratóriumban a vizsgálatokhoz szükséges vegyi szerek, mikroszkopok, a praeparáláshoz és metszéshez nélkülözhetetlen eszközök mind megtalálhatók. A finom növényi metszetek készítéséhez a közönséges beretván és egyszerűbb kézi mikrotómon kívül még komplikáltabb és teljesen modern Richter-féle szánkás mikrotómot is használnak, míg az egyes növényi részek beagyazására paraffin beagyazó készülékek és különböző thermostatok szolgálnak. A bakteriológiai vizsgálatokhoz szükséges kulturákon és igen sokféle üvegeszközön kívül, számos, egészen modern, gázzal fűthető thermostát is rendelkezésére áll a vizsgálónak, a melyet a sejtek, szövetek és baktériumok festésénél használt fixáló- és festőszerek, különböző tenyészkulturák és beagyazó anyagok egészítenek ki. Az emelet egyik szabadba nyíló, üveggel fedett teraszán a vizsgálatokhoz szükséges különböző növények találhatók, részint földbe ültetve, részint különböző tenyészoldatban nevelve. Ilyen tenyészoldatokban, vízkulturában, ottlétemkor kukoriczát láttam nevelni. Igen gazdag és szép gyűjteménye van az intézetnek növénymodellek-ből is, azonban növényéletlani felszerelése gazdagnak éppen nem mondható. Néhány Sachs-féle kettősfalú henger, különböző színű folyadékkal megtöltve az asszimiláció tanulmányozására, növekedésmérő, a geotropizmus tanulmányozásánál használt kézi centrifug, néhány kisebb-szerű és egy nagy növénymérleg, a szénsav kimutatására szolgáló készülék, a gyökérnyomás nagyságának mérésére és az asszimilációnál keletkezett oxigén telfogására szolgáló készülékek, egy kisebb-szerű klinostat, különböző nagyságú hőmérők az oszmotikus nyomás bemutatására való készülék, spektroskóp, sacharometer, auxanometer, különböző nagyságú csirázató üvegedények alkották az intézet összes növényéletlani berendezését. A növényéletlani készülékeknek olyan teljes összeállítását, a melyel az összes növényéletlani kísérletek bemutathatók lennének, itt nem találtam. Van az intézetnek egy elég nagy üvegfalu tenyészszekrénye is, a melyben olyan növények szaporítását és felnevelését végzik, a melyeket mindenféle fertőzéstől menten, teljesen „steril“, akarnak szaporítani, vagy felnevelni. Az emeleten van az igen gazdagon és csinosan berendezett szakkönyvtár, a sötét kamra, a mely részint egyszerű fotografiai, részint pedig komplikáltabb mikrofotografiai célokra szolgál, ezenkívül itt végzik azon növényéletlani kísérleteket is, a melyeknél a fény zavarólag hat. Ebben a sötét szobában a fotografáláshoz szükséges készülékek és egy gáz-kályha található, a mely utóbbin a laboratóriumi munkáknál nélkülözhetetlen forralás és melegítés igen könnyen és kényelmesen eszközölhető.

A botanikus kert 46.700 négyszög méter terjedelmű és benne körülbelül 50.000 különböző növényfajta található természetes rendszer szerint csoportosítva, a melyek között a természetes

környezetet utánzó igen gazdag szirti és havasi növényzet a kertnek különös érdekességét és szépségét alkotja. Szépen csoportosítva, izléses csement-vizmedenczékben láthatók a különböző vízi növények, a melyek között igen nagy számmal szerepelnek a szépvirágu *Nymphaea*-fajok. A míg a *Nymphaea* egyik része a kertben szabadon tenyészik, addig a melegebb klímát és vizet kedvelő kék és vörös virágu fajoknak (*Nymphaea madagascariensis*, *N. zanzibariensis*) egyéb más melegvízi vizinövény-fajokkal és az éppen ottlétemkor teljes virágzásban lévő gyönyörű tündérrózsával (*Victoria regia*) együtt tágas és csinosan berendezett kerek üvegházuk van, csement víztartóval, a melyet gőzcsövek melegítenek fel a kellő hőmérsékletre. Külön üvegházuk van a különböző cserepekben, víztartókban és ládáknak elhelyezett s a nyirkos levegőt, avagy a vizet kedvelő vízi moszatoknak és mohoknak is. A pálmák és forró égövi disznövények elhelyezésére hatalmas vasvázas üvegház szolgál, a mely szintén gőzzel temperálható s a benne levő növények állandóan nyirkos melegben, vagy nagy cserepekben és edényekben elhelyezve, vagy az üvegház mesterségesen készített talajába ültetve található. A sok szép forró égövi növény között a hatalmas termetű *Dombeya mollis*, *Dammura alba* *Liwistona chinensis* és *Artrofilla australis* keltették fel különösen figyelmemet. Külön két üvegházban vannak elhelyezve a nagyszámú s alacsonyabb hőmérsékletet kívánó egyéb tropikus örökzöld- és disznövények, míg a kaktusoknak és kaktusalaku *Euphorbia*-knak elhelyezésére ismét egy üvegház szolgál. A legkülönbözőbb alakú, nagyságú és koru kaktusok és kaktusalaku *Euphorbia*-k található itt. Vannak a botanikus kertben, éppen úgy, mint a keleti helyi gazdasági akadémia kertjében különféle télálló kaktusfajok is, a melyek a legnagyobb hideget is minden baj nélkül sikerrel kiállják. Ilyenek az *Opuntia vulgaris*, *varietas aricansanii*, *O. raphinesqui*, *O. xanthostema rosea*, *O. xanthostema fulgens*, *O. hystricina*, *O. pachyarthra flava*, *O. pachyarthra rosea*, *O. chamanchica* var. *albispina*, *O. chamanchica* var. *longispina*, *O. chamanchica* var. *major*, *O. Twendiei*. A különböző szaporításokra, modernül berendezett, gőzzel fűthető és igen szép kisebb-nagyobb szaporító- és növesztő házak szolgálnak. A botanikus kertben külön helyen összeállítva vannak a gyógy- és mérges növények, míg a gazdaságilag fontos, hasznos és káros növények, valamint az iparra értékesek teljesen hiányoznak mert ezek a gazdasági intézetben levő gazdasági botanikus kertben (*Oekonomisch-botanische Garten*) található meg. Nagyon kedvessé tette a botanikus kertet a gyeppen szétszórva elültetett nagyszámú, különböző virágu tulipán, a melyek ott tartózkodásomkor teljes virágzásukban voltak. Van még a kertben egy körülbelül 300 négyszög méter kiterjedésű, vasráccsal elkerített terület is, részint az intézet igazgatójának saját céljaira meghagyva, részint mint gondozás nélküli hely, a különböző fajú növények korlátlan szaporítására fentartva. Az egész kert tele van igen szép fákkal és cserjékkel, a melyek izlésesen vannak elhelyezve és csoportosítva s a melyek közül nem egy, koránál, termeténél és óriási nagyságánál fogva felkeltette figyelmemet. A fák nem alkotnak külön arboretumot, hanem be vannak illesztve az általános rendszerbe. A kert öntözése, a mint egész utazásomban megfigyeltem, úgy itt, mint az összes botanikus, valamint a gazdasági kertekben, a növénynemesítő intézet és az egyetem gazdasági kísérleti telepein, a

Tények és tapasztalatok igazolták a

CASE járvaszántó gőzekék

feltétlenül praktikus, gazdaságos és üzembiztos működését.

Munkabírási óránként 2—3 hold. ☼☼☼

Előkelő magyarországi referenciák mindenféle talajra.

Uezérképviselő: Hahn Arthur és Társai, Budapest, VIII., Üllői-ut 52/B.

„G“ katalógus ingyen és bérmentve.

Segner-féle önműködő öntözőkészülékkel történik, a melyet, mivel igen finom, egyenletes permeteg alakjában szórja szét a vizet s ezáltal nem tömit, azért különös előszeretettel, frissen vetett növények és a pázsit egyes nagyobb területeinek hosszabb ideig tartó locsolására használnak. Ezen készülék praktikus voltát nagyban emeli az a körülmény is, hogy néhány embert tesz fölöslegessé.

A növénytanintézet és botanikus kert leírása után ismertetem a hatalmas, szintén egyemeletes *zoologiai* intézetet, a melynek izléses berendezett, villamos vetítőkészülékkel felszerelt tágas s felül megvilágított előadó termében nem egy érdekes előadást hallgattam végig az átöröklésről. E mellett van a kisebb tanterem, kevesebb számú hallgatóság számára berendezve. A földszinten lévő nagy gyűjteménytárban a gerinces állatok vannak, a melyek között igen sok érdekes tropusi rágsáló szerepel. Igen sok vastagbőrű nagy emlős is van a gyűjteményben, azonban igen csúnyán tömve és rossz megtartásban. Az ugyancsak a földszinten lévő csont- és koponyagyűjtemény között különösen egy elefánt- és egy hatalmas mamuthkoponya tűntek fel, míg ugyancsak a földszint néhány külön termében telletelhetők Halle a/S. és az egész „*Provinz Sachsen*”-nak gerinces állatai. A szép gyűjtemény madártani része különösen gazdag s számos ritka gázló- és szalonkafaj található benne. Egy szép *Anser minutus* és *Haematopus ostralegus*, az emlősök között egy igen szépen fejlődött *Castor fiber* az Elbe vidékéről, egy albinó *Sciurus vulgaris* s *Talpa europea*, egy teljesen egyszínű sárga *Cavia cobaya*, érdemelnek külön felemlítést. A gazdag rovargyűjtemény szintén a földszinten van elhelyezve, míg az emeleten a nagy rendszertani gyűjtemény és az előadásokra szolgáló száraz és borszeszben elhelyezett tárgyak találhatóak. Az intézet kitömött állatai legnagyobb részben a régi merev helyzetben vannak felállítva, semmit nem mutatnak és közöttük igen sok már nagyon rossz állapotban van. Ezt a kellemetlen hatást nagyban emeli a nagy tulzúsultság, a mely az összes gyűjteménytárakban uralkodik. Az intézetnek nincs külön összehasonlító bonczani gyűjteménye, hanem csak néhány, az előadásra szánt készítmény képviseli ezt. Azonkívül az emeleten vannak a laboratóriumok is, a melyeknek helyiségei nem valami tágasak, berendezésük nem mondható sem szépnek, sem praktikusnak. Az egyes dolgozó asztalok régiek, azonban a mikroszkopok mind a legújabb szerkezetűek. Igen szép és gazdag az intézet könyvtára, mely az intézet igazgatójának szobájából nyílik. A könyvek között nagyon sok igen régi alapvető zoologiai munka is szerepel. A pincehelyiségben és az intézet udvarán néhány üveg- és cimentaquariumban azonkívül számos vivariumban, ketrecben, különféle vízi- s szárazföldi élő állat található, a melyek között különös érdekességüknek fogva, a száraz levelet utánzó botsáskákat (*Acanthoderus Wallacei*) és egy hatalmas óriási szalamandrárt (*Megalobatrachus maximus*) említik fel.

Igen szép, történeti nevezetességű épületben van a híres *Dr. J. Walther* vezetése alatt lévő ásvány-közetani, föld- és őslénytanintézet és gyűjteménytár, a melynek földszintjén különböző laboratóriumok találhatóak az ásványtan, kristálytan vizsgálatokhoz szükséges eszközökkel és műszerekkel felszerelve. Ugyancsak itt van az elég gazdag és szép ásvány- és kőzetgyűjtemény, azután az igen szűk és alacsony sötét előadóterem is, míg az emeleten a szép és gazdag könyvtár és a csinosan csoportosított

föld- és őslénytan gyűjtemények találhatóak. A gyűjteménynek különösen említésre méltó tárgyai: egy igen szép *Ichthyosaurus longirostris* koponyája, az óriási nagy *Elephas antiquus* alsó állkapcsával, hat darab *Elephas primigenius* szemfoga és a *Mastodon longirostris* csontmaradványai. Különösen gazdagnak mondható a gyűjtemény megkövesült növényekben és különböző emlős csontokban, fogakban. A felső kőszénkorszak megkövesült gazdag flórája, az intézet nagynevű igazgatójától összeállított koralgyűjtemény, a mely Ceylon és a Vörös Tenger koralljait biológiai összeállításban mutatja be, a tenger egyéb állataival együtt méltó helyet foglalnak el a hatalmas kövült *Lepidodendron* és a közép harmadkori miocénbeli óriási *Traxodium distichum* elszenesedett törzse mellett. A gyűjteménytár harmadik terme dolgozó asztalokkal is fel van szerelve, mely a hallgatóknak laboratóriumul is szolgál. A kiállított tárgyak könnyebb megértését a nagyszámú és igen szép geológiai és őslénytan falitáblák és térképek is elősegítik.

Milyen mértékben szolgálhatnak az egyes kálitartalmú kőzetek és ásványok a növényzetnek káliforrásul.

Irta: Flódever Sándor.

Minden növénytermelőnek különösen a három legfontosabb növényi tápanyag pótlásáról kell gondoskodni, ugyanis a foszforsav, nitrogén és káliról. Talajviszonyaink olyanok, hogy ezen három tápanyag közül főleg a talajok foszforsav szükségletéről kell gondoskodni, míg a nitrogén-szükséglet csak másodrendű a káliszükséglet pedig csak harmadrendű szerepet játszik. A tápanyagszükséglet eme sorrendje azonban csak a kötött és homokos talajoknál van így. Homokos vagy tőzeges talajoknál azonban a gazdának, a káliszükséglettel is mint egy jelentékeny tényezővel kell számolni.

Ma már mindinkább előtérbe nyomul az a nézet, hogy minden állam mezőgazdasága a szükséges trágyaanyagot, ha csak lehet maga teremtsen elő. Maig, mint tudjuk a mezőgazdaság káliszükségletét a stassfurti telepek fedezték. Az előbbi irányzat szerint tehát az a cél, hogy a stassfurti kálisókat mellőzve, az illető ország területén található, kálitartalmú kőzeteket használják fel a kálisók helyettesítésére. Hogy ez vajjon fog-e sikerülni és ha igen milyen mértékben, az még a jövő titka.

Hogy ezen áramlat nagyságáról némi fogalmat alkothassunk elég utalnom a németországi fonolit kísérletekre, de ezuttal egy sokkal objektivebb irányú kísérletről akarok szólni. Oroszországban ugyanis szintén visszhangra talált a káliskérdés rendezése. *Irianisnikow* dr. foglalkozott behatóbban ezzel a kérdéssel (Die landwirtschaftlichen Versuchs-Stationen 1912. LXXVII. kötet), hogy tényleg az egyes kálitartalmú kőzetek és ásványok közül, melyek vehe-tők figyelembe, mint új káliforrás.

Az első kísérleteket ugyan más célzattal állították be, azzal, hogy a kulturnövények káliszükségletét csak a vizeztartalmú szilikátok zevlitek, avagy a még el nem mállott szilikátok is képesek-e fedezni. A kísérlethez használt muszkovit és ortoklasz lisztből kitünt, hogy míg az előbbi, mint káliforrás bizonyos fokig szerepelhet, addig az utóbbi mint kálit adó anyag szóba sem jöhet. 1906-tól kezdve azután egy nephelin tartalmú kőzettel kísérleteztek, melynek felső rétege Fedorov tanár szerint 3.88% K₂O 4.53% P₂O₅, 17.84% CaO és 8.10% MgO-t tartalmazott, míg

a mélyebb rétegekben 4.77% K₂O és 10.93% P₂O₅-t találtak.

Számítva azonban ezen kőzet kálijának nehéz oldhatóságára a nephelin lisztből négyszeres mennyiséget vettek. Az eredmény azt mutatta, hogy a nephelin mint káliforrás összehasonlíthatatlanul jobb, mint az eddig megvizsgált szilikátok. 1907. évben a kísérleteket folytatva minden egyes tenyészvénybe 0.38 gr. K₂O-t adtak. Kísérleti növényül mustár, pohánka és kölest vettek. A kísérlet eredményei átlag értékben a következők:

	mustár				
	KCl	nephelin	muszkovit	ortoklasz	káli nélkül
összes termés	13.95	12.68	11.20	5.88	2.77
	pohánka				
" "	10.10	14.3	10.9	2.80	(44)
	köles				
" "	6.9	9.7	7.6	4.4	4.7

A nephelin tehát jobban hatott mint a többi kálitartalmú kőzet. Hogy a normál kultúra (KCl) itt ily alacsony termést adott az onnan van, hogy az adott trágyamennyiség sok volt s így a könnyen oldódó KCl a talajoldatot túl tömennyé téve a mag csirázását rontotta.

Az egyes kőzetek és ásványok káliszolgáltató képessége azonban összhangban áll a növények kálifelvételével is. Így Dojarenkó vizsgálatai szerint az egyes növények mg.-ban felvettek K₂O-t:

	nephelin	ortoklasz
Mustár	91.5 mg.	80.6 mg.
Pohánka	145.8 "	113.4 "
Köles	87.5 "	64.2 "

Mindezen kísérletekből tehát az tűnik ki, hogy nephelin sokkal jobb káliforrás mint a muszkovit, avagy az ortoklasz.

Ezen kísérletek után vizsgálat tárgyává tették a nephelinben előforduló ásványokat.

	nephelin	ortoklasz
Előlit tartalmaz	5.5%	K ₂ O-t
biotit	7.2%	"
lencit	17.8%	"
muszkovit pala tartalmaz	2.4%	"

Mindegyik ásványból liszté őrölve edényenként 0.378 q K₂O-t adtak. A kísérlet eredménye a következő:

	KCl	P ₂ O ₅ nélkül	előlit	csillám pala	biotit	lencit
	q	q	q	q	q	q
összes termés	29.42	3.12	5.31	19.61	5.16	3.25
	zab					
" "	12.15	4.78	4.66	14.33	5.74	4.81
	buza					
" "	6.4	2.75	4.51	9.5	4.7	4.05

Hogy a biotit és a muszkovit közül, melyik a jobb káliforrás arra nézve Dojarenkó kísérletei adnak felvilágosítást, melyeknél tiszta biotit, illetve muszkovit lisztet alkalmaztak. A kísérlethez hozzávéve nephelin és előlitot az eredmény a következő volt:

	káli nélkül	nephelin	előlit	biotit	muszkovit
mustár összes termés	2.00	13.10	3.10	7.8	3.15

A mint tehát látjuk a biotit hatása közelítette meg leginkább a nephelin hatását. A további kísérletek azonban még arra is engednek következtetni, hogy a nephelin hatása tulajdonképpen a biotit tartalmától függ. Legalább erre enged következtetni az a kísérlet, a melynél a kétszeres mennyiségben adott nephelin csak 18.3 q összes termést, míg ugyanakkor a tiszta biotitban adott káli 21.8 q összes termést adott.

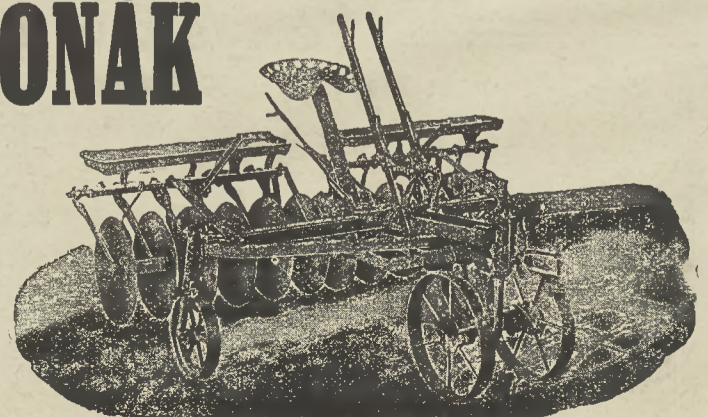
McCormick TÁRCSÁSBBORONÁK

egyenletes munkájuk, könnyű vontatásuk, legerősebb szerkezetük és legkiválóbb anyaguk révén a legkedveltebbek és legelterjedtebbek. A tarlóbuktatáshoz és őszi szántásra a legújabb szabadalmazott és a hazai viszonyoknak teljesen megfelelő

McCormick Tárcsásboronát

már most kérjük megrendelni, miután gyárunk különben nem képes az óriási szükségletet idejében szállítani.

International Harvester Company of America
BUDAPEST, V., VÁCZI-UT 98.

Vajjon a földpátesoport egyes tagjai milyen mértékben szolgálhatnak a növényzetnek káliforrással, arra nézve álljon a következő kísérleti eredmény. A normál kultúra (KCl) 5-szörösét adták az egyes ásványlisztekben egy edénybe az eredmény volt:

KCl	káli nélkül	musz. kovit	ortoklás	mikroklín	lencit	
összes termés q	22·96	5·33	6·80	4·56	5·61	4·66
	<i>pohanka</i>					
„ „	14·95	1·5	7·5	2·4	1·95	1·88
	<i>borsó</i>					
„ „	13·85	2·05	4·95	2·45	2·65	4·65

A mint tehát látható az előbbi szilikátokkal szemben a földpátesoport tagjai nagyon rossz káliforrást képeznek. Prianisnikow vizsgálatai alapján ezen újabb káliforrásokat a következő sorozatba állítja össze.

A növényzetnek legjobb káliforrása az egyes kálitartalmu kőzetek és ásványok közül a nephelin, csillámpala és biotit, kevésbé jó a philipoit és muszkovit. A növényzet káliszükségletének fedezésére ismert alkalmatlanokat az előlitot, lencitot, apopholitot, szanidint, ortoklászt és mikroklint jelöli meg Prianisnikow.

Nézzük most már, hogy milyen az egyes ásványok kálitartalma:

Muszkovit	10·8% K ₂ O	Philipsit	4·0% K ₂ O
Biotit	8·7% „	Szanidin	11·3% „
Dencit	17·8% „	Mikroklín	12·4% „
Albit	3·1% „	Ortoklász	10·5% „

A mint tehát látható, olyik ásvány kálitartalma meglehetősen magas s kérdzhetjük azt is, hogy egyik vagy másik miért hat oly rosszul. Ennek okát részben az elmállás gyorsaságában kell keresni, részben pedig abban, hogy mennyire képes résztvenni az illető ásvány a báziskicsérélődés folyamatában. Ezt a folyamatot is vizsgálat alá vették oly módon, hogy 100 gr. nyers anyagot 10% chlorammonium, illetve chlorbárium oldattal kezelték. Melegítve az oldatot a következő K₂O mennyiséget nyerték:

	Amonium ohloid	chlorbárium
Nephtin	2·95 % K ₂ O	1·75 % K ₂ O
Biotit	2·85 % „	1·74 % „
Muszkovit	2·58 % „	1·29 % „
Mikroklín	0·67 % „	0·47 % „
Ortoklász	0·054% „	0·030% „
Szanidin	0·051% „	0·035% „
Lencit	0·031% „	0·023% „

Az oldhatóság, a tenyészedény kísérletek eredménye és a Prianisnikow felállította sorozat tehát nagyon jól megegyeznek. Prianisnikow tehát célját elérte, vagyis kimutatta, hogy trágyázási célra, mely kőzetek illetve ásványok jöhetnek csak számba.

Mindezen tenyészedény kísérletek nem vehetők figyelembe, mint végleges eredmények. Itt ugyanis két tényezővel kell számolni, 1. a szántó földön mennyire tud érvényre jutni az egyik vagy másik kőzet vagy ásványliszt hatása, 2. a természetben ezen kőzetek és ásványok nagyon vegyesen fordulnak elő. Innen van talán az, hogy a németországi tonolitliszt kísérletek olyan balul ütöttek ki, a ma használatos kálitrágyákkal szemben.

A fenyőkről.

Irta: Szlávik Nándor.

Felhasználása a fenyőknek kertjeinkben ma már egy sokoldalú dolog. A tülevelű fák iránti előszeretettel, melylyel kertjeinkben alkalmazzuk őket, indokolt eljárás. Oly kert, a mely meg akar felelni a szépséget követelményeinek, fenyők alkalmazása nélkül nem lehet. A fenyők sokkal inkább alakíthatók bizonyos formák szerint, mint a lomblevelű fák. Már a természetből csodálatos növésiük, legyenek azok gula-, piramis-, oszlop- vagy gömbalakuak, de könnyen alakíthatjuk őket át tetszésünk szerinti alakukká, ha egyszerűen visszavágjuk az ághegyeket, a melyek a tavaszi friss ághajtást adják s ez által tetszés szerint szabályozhatjuk alakjukat és így a kertet izlésünk szerint rendezhetjük. Kevés élőkerítést találunk tülevelűekből, pedig ezek megfelelők a mai kertművészetben, különösen a jegenyék és a vörös fenyő (*Pinus excelsa*). Fenyő, kivált mint temetőkerítés, mely sűrű zárt, kettős, három sorban ültetve, komoly benyomást gyakorol a szemlélőre. A magánkertekben ellenben lehet egy sötét fenyőkerítéssel összekötött vad, vagy kuszó rózsákat is alkalmazni, a hol azok a sötét háttér mellett nagyszerűen érvényesülnek, kivált, ha előtte még különféle virágzó diszbokrok és virágcsoportok vannak, ezek a pompás színvegyületek a szemlélőre bájos varázssukkal hatnak mindig. Ugyszintén az ugynevezett „életfa“ (*Thuja occidentalis*) szintén nagyon alkalmas és felhasználható e célra és kisebb, szerényebb célra a tiszafa (*Taxus baccata*).

Nem lehet elvitatni, hogy egy része a mi hazai fenyőinknek, dacára első tekintetre való impozáns hatásuknak, kertjeinkben nem igen alkalmasak. Ott az ő helyük, a hol szükséges, kontrasztokat vagy pompás színhatást elérni.

Fajegyedei az ilyen fenyőknek a mi csemete kertjeink és faiskoláinkban igen tartósak és oly pompás fajtákat növesztett, hogy a laikusoknak szinte nehezükre esik a választást eltalálni. Miért is én igen szívesen szolgállok e tekintetben felvilágosításokkal, egy rövidke kivonatban a különféle diszfenyőfajtákról, a melyek kertjeink beültetésénél különösen tekintetbe jöhetnek. A fenyő minden fajtája között a kaliforniai fehér fenyő (*Abies concolor* v. *Abies*) lép előtérbe, a mely az ő kékeszöld hosszú tülevelével, különösen kitűnik szép társai közül. Éppen így vagyunk a Kaukázusból származó sötétzöld *Abies nordmanniana*, ez egy nagyon kedvelt fenyő és ezt a legmelegebben lehet a *diszfenyőkertjeinkbe* ajánlani.

A lucz-fenyő (*Pinus*) fajok között kevesebb színezésű fordul elő, mint a többi fajrokonai között. Csak a kék szín talál különösen kidomborítást. A ki egyszer *Pinus pumgens* glauko kosteri pompás ezüstkekes színeit látta, az sohasem felejtheti el. Valóban ez a gyönyörű kékes fenyő, a legszebb konifera, a mely ma birtokunkban van. Különösen kora reggelenként lép legszebben előtérbe az ő különleges színjátéka, ha az éjjel leszállott harmatcseppek (vagy eső után) mint valami gyöngyök milliói lepték volna el a tü hegyeit. Én elsősorban is különösen ezt ajánlom figyelmébe mind azoknak, a kik a külföldi, de már nálunk is meghonosított diszfenyők közül ültetni, telepíteni akarnak, mert színjátéka elragadó és rajta a sok millió harmatcsepp reggelenként, ha a nap rásüt, vagy pedig eső után, mint fennebben említettem, úgy csillog és sziporkázik különféle színárnyalatban, mintha csak apró csillámokkal volna teleszórvva.

A sziklás- és grottaszerű alakításokhoz van nekünk több pompás törpe fenyőfajunk: mint a *Pinus humilis*, *Pinus nana* és *Pinus pygmaea* és még egy különös gömbalakuvá alakítható *Pinus remontii*.

A mi az erdei fenyőt illeti, ajánlható a szomorú fenyő (*Pinus excelsa* és a kompakt feketezőld *Pinus larici austriaca*). A sziklás telepítésnél, úgyis mint aljfa, az alacsony *Pinus montana pumilis* különösen jól alkalmazható.

Nagyszerű és különféle alakzatokban találhatjuk még a *Chama cypariss*, az életfának nevezett *Cyperus*okat

Előtérbe helyezem itt, különösen a kékeszöld *Chamae cypariss lawsoniana glauca*, *alumi*, *fraseri* és *triumph von Boscoop* és a kékeszöld-színű törpe gömbalakzatú *Chamae nana compacta cyprust*.

Gyönyörű effectust vált ki a *Chamae silber gucen*, az ő ezüstfehér hajtásaival és a *Wisselli* az ő mély sötétzöld színével. — Sárga tülevelű fáknál figyelemreméltó a *Chamae nutk aurea*, *Chamae pisifera aurea*, *Taxus baccata aurea* var. és a *Taxus foetida aurea* var. a *Thuja gigantea aurea*, a *Thuja occidentalis wareana lutescens* stb. stb.

Bebizonyított dolog, hogy a konifera nagyobb kohók vagy gyárak közvetlen közelében, a korom és kénsav lerakódása miatt, a mi a gyárak kőszénfűstjéből rakódik le, nem diszlenek, mert e lerakódás hamar kiöli azokat.

Csak nagyon keveset ismerünk azokból a gyönyörű diszfenyőkből, a melyek különös ellenálló képességük és az ilyen vidékekre csakis ilyeneket ajánlatos telepíteni. Ezek között számba jöhetnek a következők: *Pinus austriaca*, *Pinus montana*, *Pinus pumgens*, *Pinus pumgens glauca* és a *Taxus baccata* különféle alakzatokban. Mint aljfa, az árnyékban elég magas fává növi ki magát még a *Taxus baccata*, *Pinus montana* és a *Tsuga canadensis*.

Már maga az az állapot, hogy tülevelűeket, a hol csak lehetséges kötetekben, hálózatban, mint diszfákat alkalmazzunk, a melylyel a kertnek a kiszínezését még a téli hónapokban is elevebbé, szebbé, türethetőbbé varázsolhatjuk s már ez maga is a mellett szól, hogy azokat ne mellőzzük, hanem tehetségünkhöz mérten alkalmazzuk.

Azért tehát, ha az erdőtisztnek egy kis romantizmus, egy kis véna van lelkében a szép, a nemes, a miszticizmus, a költészet iránt s a lelke még nem sivár, hanem fogékony a nagy természet szépségei iránt, úgy nem fogja sajnálni a fáradságot és azt a kevés költség-többletet, a melyet a már meghonosított és akklimatizált s nálunk gyönyörűen bevált külföldi és más világrészből átláptált diszfenyőkkel fogja meglepni uraságát, ha az a vadászati sportnak hódolva, a pagonyt, az erdőt felkeresi.

Ha van magyar erdész és abban a magyar erdészben egy kis esztétikai érzés, ambíció, szeretet az erdő költészetére iránt, mutassa meg a világnak, hogy igen is, ő nemcsak bürokrata, hanem egyúttal és főleg imádója a nagy természet szépségeinek és hogyha kell, azt még mesterségesen is előteremt.

Hiszen ennek az esztétikai szépségnek sem az erdőből, sem a kertjeinkből nem szabadna hiányoznia. Hiszen elsősorban mi erdészek gyönyörködünk Isten után saját alkotásainkban.

KEMNA FORRÓGŐZEKÉI

szabadalmazott

SCHMIDT mérnökdektor hirneves füsteső-tulhevitőjével

Minden más nedvesgőz-, compound- vagy compound-tulhevitő rendszert úgy teljesítő-képesség, mint tartósság tekintetében messze felülmulnak és lényegesen kevesebb szénert fogyasztanak.

Referenciákkal, kimerítő felvilágosításokkal és költségvetésekkel szolgál:

KEMNA J. BUDAPEST, VI., Váci-körut 51. szám.

Sürgőnyezim: Kemna, Budapest. Telefon 91-21. Telefax 91-21.

KÖNYVISMERTETÉS.

Munkaszünetelések és munkakizárások a magyar szent korona országában az 1909. évben. Kiadja a m. kir. kereskedelmiügyi miniszter. Ezen kizárólag ipari és kereskedelmi sztrájkok és munkakizárások fontos adatainak egész óriási halmazát a m. kir. központi statisztikai hivatal gyűjtötte össze hangyaszigalommal s habár mezőgazdasági dolgok nincsenek is benne felölelve, mégis sok oly rokon vagy a gazdasággal szoros összefüggésben levő üzletágról találunk e könyvben adatokat, melyek azt a magunkszőrü agráriusokra nézve is érdekessé teszik.

Szőlőművelési káté. Vinczellérek, gyakorlati szőlőművesek és kisebb szőlőbirtokosok használatára. Irta rudina Molnár István miniszteri és királyi tanácsos országos gyümölcsészeti és fatenyésztési miniszteri biztos. Hatodik javított kiadás. Ára 1 korona 20 fillér. A 93 oldalra terjedő könyv legnagyobb dicsérete, hogy már a hatodik kiadásban jelenik meg, mit bizony nagyon kevés magyar szakmúról lehet elmondani. De a káté meg is érdemi nagy elterjedését, mert oly népies modorban s kitűnő magyar nyelvezettel van megírva, hogy megérthető a leg egyszerűbb szőlőműves által is s még is oly kimerítően adja elő a szőlőművelés egész tárgyát, hogy még a nagyobb szőlőbirtokos is okulhat belőle. A könyv különben a következő szakaszokra oszlik: I. Bevezetés. II. A szőlőtőről. III. A szőlőfajokról. IV. A szőlőszaporítása és oltásáról. V. A talaj és trágyáról. VI. Ujszőlők kültevéseiről. VII. A szőlőművelés módjáról és metszéséről. VIII. A szőlő rendes évi munkálatairól. IX. A szőlő károsodásairól, betegségei- és elleneségeiről. A 25 rajzzal ellátott jeles és olcsó munkát mindenkinek melegen ajánljuk ki szőlővel foglalkozók.

Kérdések és feleletek.

Kérdés. Épületérték apadás.

Rendszeres számvitelnél, újévkor minden leltározva lesz nálunk újból és az összes élő és holtleltár értékelve, így a gépek, szerszámok eszközök stb. is, tehát a kopás vagyis értékcsökkenés is betudatik, csak éppen az épületeknél nem lett ezideig semmi sem leszámítva avulás címén, indokolva azzal, hogy az épületek évente javítva lesznek, tehát értékük nem apad. Helyese ezen eljárás? Szerintem nem, mert bárhogy tartarozzák is az építményeket, azoknak tetőzete, különösen fája, de a tetőcserep, a zsindey, a nád stb. csak apad értékben évről-évre. Kérem gazdatársaim becses véleményét ebben a tárgyban, hogy a számvevővel tisztázhassam e kérdést. P. S.

Kérdés. Cselédlakás átalakítás.

Két család lakott nálam egy nagy szobában, mely 7 m. hosszú és 6 m. széles volt, de külön szobát kért mindegyik, noha erre a gazda csak 1917 után kötelezhető. Én kétfelé osztottam a nagy szobát, középebe deszkafalat húzva, most mindegyiknek van 3½ m. széles és 6 m. hosszú szobája, vagyis 21□ m területű lakhelye, mi a megyei szabályrendeletnek megfelel. Most meg a szobák keskenységét kifogásolják s azzal fenyegetnek, hogyha tavasszal nem adok nekik más lakást elmennek. Van-e joguk a cselédeknek e lakás miatt az eltávozásra? Én nem találok erre a cselédtörvényben §-t. Vagy talán valami döntvény jogot ad ilyesmire a cseléduraknak? A. A.

Kérdés. A czéklarépa termesztése.

Már évek hosszú sora óta kísérletezem a czéklarépa termesztéssel, de akármit csinálok vele, a répa fakó marad, nem lesz vörös, pedig majdnem minden fajta magot kipróbáltam már s az eredmény mindig ugyanaz marad. Milyen talajban szeret ez a növény s főleg mit kell vele tenni, hogy szép vörös legyen. B. Antalné.

Kérdés. Hogyan végezzük a hasitékba oltást szőlővel?

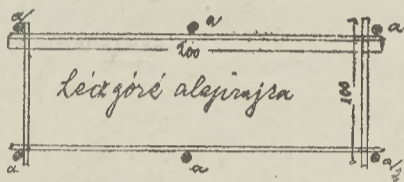
Egy kis szőlőt akarok telepíteni amerikai alanyra oltva, ajánlják a hasitékba oltást. Magam nem értek hozzá, de szeretném pontos leírását, hogy embereimet mégis némiképpen felügyelhessem és ellenőrizhessem. Nagyon megköszönöm, ki nekem a leírást megküldi. L. M.

Felelet. Ideiglenes kukoriczagóré című kérdésre.

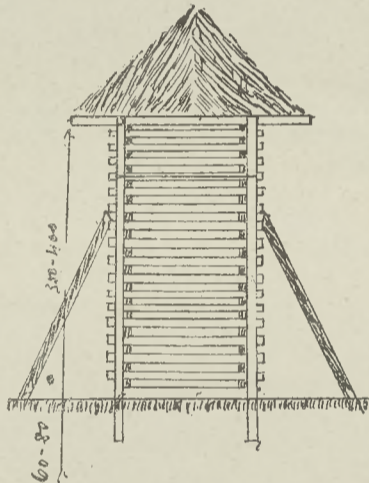
Ideiglenes göré következő eljárás szerint épít-

hető: Két-két darab 2—2,5 öles és egy-egy öles (felezve) léczeket veszünk s azokat a 134. ábrán látható módon egymásra fektetjük. A léczek keresztelésénél 2—2 öles léczek közepénél nyomórudakat (a) ásunk 60—80 cm. mélyen a földbe s a két-két szemben levő függőleges rudat, nehogy a tengeri azokat széjjelnyomja, felső végük alatt 40—50 cm.-el összekötjük dróttal, vagy kötéllel. Azután kezdődik a léczek fektetése olyformán, hogy 2 hosszú léczre, mindig lapjára fordítva, két rövidebbet fektetünk, melyekre újból hosszirányú léczeket, hogy köztük a lécz vastagságának megfelelő nagyságu hézagok képződjenek, a hogy a 135. ábrán feltüntetett keresztmetszetről látható. Ha a léczfal elérte az 1 m. magasságot, megkezdhető töltése a tengerivel s midőn tele-raktuk, tovább emeljük, rakjuk a léczet még egy méter magassáig, vagyis a nyomórudak végéig. Midőn a göré tele van, leborítjuk azt keresztben fektetett léczekkel, akképp, hogy mindkét oldalon 60—80 cm.-es ereszt képződjenek. Ezután befedjük szalmával. A göré alá tanácsos deszka, vagy téglalap, fát tenni, hogy a talajnedvesség fel ne szívódjék. A kinek van nélkülözhető hasábfája, ebből épp így előállítható az ideiglenes göré oly módon, hogy 100 cm. vagy 120 cm.

Ideiglenes kukoriczagóré.

134-ik ábra. Alaprajz.

135-ik ábra. Keresztmetszet.

Részletes leírás „Kérdések és feleletek” rovatában található.

nyílás meghagyásával kétoldalt egymásra rakjuk a hasábfát s midőn kellő magasságot elérte, megtöltjük kukoriczával és fölibe, keresztbe vékonyabb ágakat rakunk s erre jön a szalmatető. Persze a fenekére is hasábfát rakunk, a talajnedvesség kártétele ellen. A görének két vége is hasábfával látandó el. Ez a legolcsóbb módja az ideiglenes göré építésének. Szücs János.

Felelet. Szántás tavasziak alá című kérdésre.

A talaj fizikai tulajdonsága, hogy minél kötöttebb, tömöttebb strukturája, apróbb szemcséjű, annál kevésbé mélyen fagy le ugyanolyan, tehát egyenlő fagyfok alatt. Tehát ha azt óhajtuk, akarjuk (és vajon melyik gazda nem akarná ezt), hogy az őszi szántás minél tökéletesebben átfagyjon, arra kell törekednünk, hogy ezen szántás minél érdekesebb, hézagosabb, ritkább legyen, vagy hogy minél nagyobb felületet képezzen. Ha tehát a talaj tulnedves, az esetben a szántás akképp teljesítendő, hogy a felszántott réteg keskeny 3—4" legyen és lehetőleg élivel álljon a talajon. Tehát keskeny harázdákat vágjon az eke. Persze legfőként a fagy nagysága szerint alakul valamely talaj átfagyása. Ha erős, 20—25° C olyan fagy áll be, a mely hóréteg nélkül éri a talajt, akkor át fog fagyni a vizes szántás is. Sőt tökéletesebben, mint a száraz, mert a sok víz nagyobb feszültséget képez ha megfagy és jobban kiterjed, mint a kevésbé telített talaj. Tehát porhanyóbb fog lenni. De ha annyi a víz a talajban, hogy azt nem képes abszorbeálni, vagyis a talaj felületén, vagy a szántás között áll, ez esetben nem fog átfagyni tökéletesen, mert a jégkéreg alatt már nem fagy meg a föld, sem a víz alatt. Ezekből immár tájékozást szerezhet, hogy mennyi minden körülmény játszik közre a talaj fagyási mérvére. Szücs János.

Felelet. Trieurhulladék felhasználása című kérdésre.

A rozs és buza kitisztítása alkalmával összegyűlt rostaalj- és trieurhulladékot a gazda legjobban úgy értékesíti, hogy azokat különösen a mostani drága viszonyok mellett gazdaságában feltakarmányozza, annál inkább is, mert bármilyen állattal etethetők. Piaczra hiába viszi, megfelelő árt nem kap értök. Sok gazdaságban a baromfiakkal szokták e hulladékokat megetetni, ezek azonban csak kiválogatják a jobb magvakat, a gyommagvak legtöbbször otthagyják vagy ha meg is eszik, igen sok kerül ki belőlük emésztetlenül. Azonkívül a tojásképződésre sincs valami jó hatással. A rostaalj és trieurhulladék értéke mindig attól függ, hogy a gabonamagvakon kívül még milyen gyommagvak alkotják s az egyes magvakból mennyi fordul elő benne. Nagyon nagy mennyiségben konkolyt, vadbükönnyt, vadrep-cét és rozsnokot tartalmaz. Ezen magvaknak takarmányértékét azonban határozottan még nem ismerjük, mert csak a nyers összetételük ismeretes, emészthető összetételük és keményítő-értékük nem s így csak annyit tudunk, hogy ezek az állatokkal minden veszély nélkül etethetők, még pedig úgy vehets, mint hizóállatokk., sőt fejőstehenekkel is. Ha azonban a rostaalj vagy trieurhulladék sok konkolyt tartalmaz, vajtermelésre berendezett tehenészetekben nem ajánlatos feltakarmányozni, mert a konkoly a tej zsírtartalmára rossz hatással van, ugyancsak zsírtartós anyáknak sem célszerű adni, mert a tejet anynyira megváltoztatja, hogy a szopós állatok megbetegszenek tőle. Más tehennel azonban bátran etethetők. A rostaaljat és a trieurhulladékot legjobb darálva megetetni keverve egy kis szalmaszecskával, mert így egyrészt jobban ki lesz használva, másrészt semmi az ürülékbe, illetve trágyába nem kerül. Különösen az apróbb szemű gyommagvak miatt kell okvetlen megdarálni, mert ezek könnyen lenyelhetők s így jól nem rágatván meg, a trágyába kerülnek, hol csiraképességüket továbbra is megőrzik. Ha azonban csak nagyobb gyommagvak fordulnak elő a rostaaljból és trieurhulladékból, lovakkal és juhokkal egészszeműen is megetethetők, de ez esetben ajánlatos zabbal vagy szalmaszecskával keverni. Minthogy azonban a rostaaljból és trieurhulladékból sok üszögös mag szokott előfordulni, célszerűbb lesz azokat megtörni. A főzés közönséges konyhai edényben is megtörténhetik. Sokáig főzni azonban nem szabad, legfeljebb 1—2 óráig, mert különben a tápanyagok lényegesen megváltoznak s így e takarmányok tápértékükből sokat veszítenek. Különösen a fehérjék emészthetősége csökken, mert egy részük oly fehérjékké változnak át, melyeket az emésztési nedvek nem képesek feloldani, továbbá az emésztést elősegítő erjek és baktériumok is nagyobb mértékben elpusztulnak. A főtt hulladékot legjobban a sertések értékesítik, etethetők azonban hizóállatokkal is, míg lovakkal, juhokkal igás- és növendékállatoknak, tenyészhímeknek egyáltalában nem valók, mert nagyon petyhitik a szervezetet, az igás állatokat pedig nagyon ellustítják. A főtt hulladékot mindig langyosan etessük keverve szalmaszecskával vagy polyvával még a sertésekkel is, mert a főtt magvak nagyon sikamlósak, könnyen lecsuszhatnak s így sem a rágás sem a benyálazás nem lesz tökéletes. Pörköléssel is elő lehet takarmányozásra készíteni a rostaaljat és trieurhulladékot, de alkalmazása nem igen célszerű, mert a pörkölés mellett a magvak igen sok tápláló anyagot veszítenek el, a mennyiben azok elégnék, meg azonkívül költséges is. Illés Lajos.

Felelet. Fagyos répafejvel mit tegyek című kérdésre.

A megfagyott répafejet, ha bevermelni nem akarja, illetve még ha bevermeli is, legezészerűbb úgy fedni be, nehogy bemelegedjen, tehát, hogy se a nap ne süsse, se egymástól ne melegedjen fel. Egy kevés szalmával vagy egyéb gazzal takarja be ott a földön és csak annyit vitesen be, a mennyit naponta az állatok elfogyasztanak. Persze, ha nagy fagy állna be, akkor vékony földréteggel is betakarandó a csomó, nehogy csontkenyenyé fagyjon, a midőn már nem adható állatoknak ilyen alakjában, hanem csak besavanyítás után. Addig, míg a répafej bomlásnak, rothadásnak nem indul, a szarvasmarhának sem fog ártani, mert az a kis fagy, a mi eddig érte, nem ártott meg annyira, hogy a jószággal ne lehetne hátrány nélkül feleletni. Ha azonban azt látná, hogy a kiengedett répafej romlásnak

indulna, legezészerűbb lesz bevermelni, besavanyítani.

Szücs János.

Felelet. Alma- és körtemust készítés című kérdésre.

Gyümölcsmust vagy gyümölcsbor készítése nagyon egyszerű, a gyümölcsöt jól össze kell zuzni és aztán kipréselni. Az így nyert gyümölcslét ki kell erjeszteni.

Gyümölcsbor készítésénél figyelemmel kell lenni az új bortörvény (1908 XLVII t.-cz.) rendelkezéseire, mely szerint a gyümölcsbort nem szabad egy helyen tartani a szőlőből készült borral, a hordó vagy palack, melyben a gyümölcsbor van „gyümölcsbor“ („almabor“, „körtebor“ stb) felirással látandó el s végül gyümölcsbort szőlőből készült borral összeházasítani nem szabad.

Sz. G.

HIREK.

Időjárás Jásznagykunszolnokmegyében. Időjárásunk egészben véve nem változik. Szerencsére az utóbbi értesítésben jelzett november 5-iki eső nem volt, — habár soknak ígérkezett — valami bőséges, mert az utána következett szeles idő, az apró éjjeli fagyok dacára, amelyek reggelenként a földfelszín elnyálkásították, nedvessé tették már nov. 8—9—11-ikén délutánokint a kiszántott földeket úgy, hogy be lehetett vetni. Bizony nem jó munka volt, sok mag felülmaradt a vetőgép utáni fogas boronálással is. E hó 12-ére azonban erős, déli meleg széllel borulással ismét eset 3 mm. eső, ez ugyan nem sok, de a szántást megnehezíti, a vetést pedig a nappal is csapadó esővel lehetetleníti. Azonban 13-án éjjelre folyton tartó erős déli széllel, lement a légsulymérő egész 737-ig, tehát egész a földrengésig, mi miatt rendkívüli sok esőt vártunk, mert ily alacsony nyomást a sok esős időben sem tapasztaltunk. Nagy örömeinkre azonban az egész tegnap esti és ma éjjeli csapadék 4 mm. volt, a légnyomás pedig fagypontra körülüli hőmérséklettel, teljes derüléssel 745-re emelkedett. Ez még mindig esős állapotot jelent. Inkább lennének apróbb éjjeli fagyok; nappali enyhüléssel, mint eső, mert ily csekély fagyokat, habár lassan haladva, szántani és vetni is lehetne. Szükséges volna legalább még két hét az őszi munkáit nagyjából elvégzésére, de elmaradna a legtöbb helyen a tavaszszali szántás. Répa levél ott maradt megfagyva a földjén letakarítatlanul.

A Magyar Cukorgyárosok Országos Egyesületének diszülése. Lélekemelő ünnepély folyt le a Magyar Cukorgyárosok Országos Egyesületében. Hatvany Sándor bárónak ma volt hatvanadik születésnapja s ezt az alkalmat nagy örömmel ragadta meg az említett egyesület, hogy egyszerű mélyseges hálaíját és legteljesebb elismerését fejezze ki elnöke iránt, a ki az egyesületet megalkotta, azt felvirágoztatta s a hazai ipar egyik jelentős tényezőjévé tette, másrészt, hogy ez érdemeket megörökítse egy százezer koronás alapítvánnyal, mely hivatalosan az egyesület céljait továbbra is előmozdítani.

Az ünnepély, melyben részt vettek mindazok az ipartestületek és vállalatok, melyek megalkotásában Hatvany Sándor báró oly tevékeny részt vett, a Magyar Cukorgyárosok Országos Egyesületében folyt le. Az egyesület Zichy Andor gróf, az egyesület alelnökének elnöklésével diszülést tartott. Kuffner Károly báró üdvözölte az egyesület elnökét. Beszédében igen meleg hangon emlékezett meg azokról a sokoldalú érdemeiről, a melyeket Hatvany Sándor báró az egyesület megalapítása és a magyar cukorgyártás felvirágoztatása körül fáradozhatatlan munkával és körültekintő buzgósággal szerzett. Elismerésüknek akarnak — ugymond, — emléket állítani, a mikor egy lapot létesítenek, a mely örökre az ő nevét fogja viselni s a melynek kamatai az egyesület céljainak szolgálatára rendeltetnek, hogy még jobban támogathassa a fejlődését.

Beszédének befejezése után az ünnepeltnek átnyújtották a Hatvany Sándor báró tiszteletére létesített 105.000 koronás alapítvánnyal szóló alapítványi oklevelet.

Janotta Henrik, az osztrák urakháza tagja, az osztrák és magyar cukoripar bécsi központi egyesülete, valamint az osztrák és magyar finomító-egyesület nevében üdvözölte az ünnepeltet.

Hatvany Sándor báró az üdvözlésre mélyen megindulva válaszolt. Elhárította magát az ün-

neplést, a melyre becsületes igyekvése mellett sem tudott elegendő érdemet szerezni. Bár annak idején Kuffner báróval fektette le a ma befolyásos és virágzó egyesületnek alapjait.

Azután néhány praktikus megjegyzést tett az egyesület mai jelentőségéről és jövő feladatairól. Nem lehet tagadni, hogy az idők járása a cukoripar felett Magyarországon megnehezült s hogy az utolsó évek fényszerű eredményei véletlen körülményekre vezetendők vissza. Az sem vonható kétségbe, hogy a termelésnek rohamos megnövekedése, nemkülönben az úgy a gazdákra, mint a gyárosokra nézve a türethetlenségig fokozódott munkaviszonyok ma újabb feladatok elé állítanak bennünket. Iparunk szempontjából a balkán államok legyveres szerencséje is aggodalommal tölt el, mert ennek következtében a mi fogyasztópiacunk Törökország tulnyomó részében azoknak az országoknak hatalmába kerül, a melyeknek saját cukoriparuk van és a melynek terjeszkedése a közel jövőben elkerülhetetlen. Mindazonáltal szilárd az én bizalmam, hogy a magunk körében mindig meg fogjuk találni azokat a férfiakat, a kik újabb bonyodalmaikkal új eszközökkel segítségünkre lesznek és a míg önök az én közreműködésemet igénybe öhajlják venni, továbbra is teljes odaadással fogok megmaradni közös céljaink szolgálatában.

Azután még egyszer köszönetet mondott a meleg óvációért.

Beszédének befejezése után lelkes taps hangzott fel és a megjelentek az egyesületnek köztiszteletben álló elnökét egyenként is elhalmozták jókívánságaikkal.

Zichy gróf, mint az ülés elnöke, néhány szóval a diszülést bezárta.

Tarifális értekezlet az OMGE-ben. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület november hónap 18-án, hétfőn délután 4 órakor Zselénski Róbert gróf elnöklésével tarifális értekezletet tart a Köztelken. Az értekezletre meghívott ipari és mezőgazdasági érdekeltségek meg fogják vitatni a mai vasuti tarifa politikai hiányait és konkrét adatok alapján olyan tervezetet fognak készíteni, a melyben számot vetve az ország egyes vidékeinek különleges viszonyaival, határozottan meg fogják jelölni, hogy az egyes takarmányneműekre és műtrágyafélékre nézve milyen tarifális intézkedést kellene életbe léptetni.

Az erdélyi gazdák új kiállítási területe. Az „Erdélyi Gazdasági Egyesület“ 37.000 négyzetméter területmű új kiállítási területet kapott a régi helyett Kolozsvár városától. A kiállítási épületek felállításához legközelebb már hozzá fognak, mert az 1913-ik évi nagy kiállítást az új területen akarják elrendezni.

A nép gazdasági oktatása. A „Pestpilisoltkiskunmegyei Gazdasági Egyesület“ a vármegye területén a folyó évben 150 népies gazdasági előadást rendezett a többtermelés és ezzel kapcsolatban a műtrágyázás közgazdasági jelentőségéről. Az egyesület előadója Gyulai Károly szaktanár szemléltető előadások keretében fejtegette a többtermelés fontosságát és ennek keretében a műtrágyák gyakorlati alkalmazásának jelentőségét. E gyakorlati szempontból fontos előadások sorozatát a tél folyamán Torontálmegye 100 községében fogja Gyulai Károly folytatni.

Vetőmagvizsgáló-állomás Aradon. Az Aradvármegyei Gazdasági Egyesület az Aradi Kereskedelmi és Iparkamarával karöltve mozgalmat indított egy állami vetőmagvizsgáló-állomásnak Arad székhellyel leendő felállítására érdekében. Az e tárgyban Aradon f. hó 2-án megtartott közös értekezleten a földmivelésügyi miniszter megbízásából dr. Dégen Árpád, a budapesti vetőmagvizsgáló-állomás igazgatója vett részt s az értekezlet azon eredménnyel végződött, hogy a mennyiben a város és a vármegye a magvizsgáló-állomás felállításához szükséges csekély hozzájárulást megszavazzák, az esetben az állomás létesítése semmi akadályba nem ütközik és működését már esetleg december hó 1-én is megkezdheti.

Gazdák és az új adókiivetés. A Vas megyei gazdasági egyesület most tartott nagy választmányi ülésén elhatározta, hogy járasonként bizottságokat alakít, melyek adatokat gyűjtenek és szolgáltatnak időnkint a pénzügyigazgatóságoknak arról, hogy az egyes vidékeken mekkora a nagy, közép és kisbirtokok maximális és minimális bérértéke és jövedelme.

A Magyar Gazdaszövetség téli előadásai. A Magyar Gazdaszövetség december

1-től márczius 1-ig terjedő időközben a földmivelésügyi miniszter megbízása folytán 100 előadást rendez a vidéken a szociális és szövetkezeti ismeretek köréből. Az előadások megtartásánál, első sorban azokat veszik figyelembe, a kik folyó hó 10-ig ily irányban a szövetséget megkeresik.

Szántásverseny Szászfenesen. Az Erdélyi Gazdasági Egyesület kolozsmegyei osztálya szántásversenyt rendezett Szászfenesen a kisgazdák körében. A bíráló-bizottság a barázda egyenességét, mélységét, szélességét, tisztaságát és a szántás felületét bírálta. A díjnyertes kisgazdák között több gazdasági eszközt osztottak ki.

A háború és a szövetkezetek. Megbízható helyről kapjuk azt a meglepő értesülést, hogy azon bolgár kertészszövetkezetek, a melyek a magyar főváros környékén működnek, jelentékeny hadikölcsönt bocsájtottak a bolgár kormány rendelkezésére. Egyik szövetkezeti vezető kerek 4 millió koronát adott át a bolgár kormánynak, a mi nemcsak azt bizonyítja, mily erők forrása lehet a termelők szövetkezése, hanem azt is, hogy mily nemes erkölcsi felfogást eredményez a szövetkezeti eszme a legegyszerűbb nép körében is. A győztes bolgár nemzet különben jórészt a szövetkezés nevelő hatásának köszönheti sikereit. Maga Gesov, a bolgár miniszterelnök is Európahírű szövetkezeti vezér, a kit a magyar szövetkezeti vezetők még a Budapestben 1904-ben tartott nemzetközi szövetkezeti kongresszus idejéből ismernek, a melyen Gesov is tevékeny részt vett, a melyen kifejezésre is juttatta a magyar nemzet szövetkezeti sikerei iránti elismerését és rokonszenvét.

Gazdagylés Hódságon. A bács megyei gazdasági egyesület november hónap 10-én vándorgyűlést tartott Hódságon. A gazdák nagy számban sereglettek össze és érdeklődéssel hallgatták az előadásokat. Azután lódíjazásra került a sor és végül ifjúsági mulatsággal fejezték be a nagyszerű vándorgyűlést.

A honvédség gazdasági oktatása céljából a „Veszprémmegyei Gazdasági Egyesület“ a földmivelésügyi kormány támogatásával Veszprém közelében paraszt mintagazdaságot szervezett. A mintagazdaságon a jövő tavasztól kezdve hetenként egy-egy délután gyakorlati oktatást rendeznek a veszprémi és környékbeli gazdák részére is.

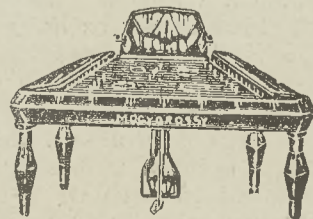
Gépkezelői tanfolyam. A helyhez kötött (stabil) gőzgépek kezelőinek második tanfolyama a budapesti m. kir. állami felső ipariskolában december 2-ik napján nyílik meg s 1913. évi február 20-ig tart. Ezen a tanfolyamon a stabil gőzgépek szerkezetét és kezelését tanítják. Tanulmányul fölvetetnek azok az önálló lakatosok, kovácsok, a különböző gépgyárak munkásai, a kik már a kazánfűtő és lokomobilvezető tanfolyamot jó sikerrel elvégezték. A jelentkezők erkölcsi bizonyítványt és az előző tanfolyamról szóló bizonyítványt tartoznak fölmutatni. A tandíj 16 korona, amelyet a beírás alkalmával kell lefizetni. A beírás november 21-én este 6 óráig 7-ig lesz az intézetben (VIII. ker., Népszínház-u. 8. szám); vidékiek a tandíjnak postautalványon és az okiratoknak levélbeni elküldése mellett is beíratkozhatnak.

Műtrágyázási kísérletek Hevesmegyében. A Heves megyei Gazdasági Egyesület Kállay Zoltán v. b. t. t. elnöklésével tartott ülésén a folyó ügyek elintézésén kívül elhatározták, hogy az OMGE fölkérésére Heves megyében is rendeznek műtrágyázási kísérleteket.

Összehasonlító kendertermelési kísérletet végzett Havas Géza a kender- és lentermelési szakintézet adjunktusa és a kísérlet nyomán nyert adatokról most számolt be a földmivelésügyi miniszteriumnak. E szerint ide-

CZIMBALOM

egujabb szabálmárral acélszerkezettel, melynek hangja hangtartása csodálatosan jónak bizonyult, részletfizetésre is kaphatók. — Gramofonok kiváló művészletekkel, hegedűk, fuvolák, harmoniumok stb. — Számos kintünetés, aranyérmek stb. a jó munkáért. A modern szoftakaró pedál, acélszerkezetek stb. feltalálójá. Árjegyzéket kívánatra ingyen küld

Mogyoróssy Gyula

kir. szab. hangszergyár, Budapest, VIII., Rákóczi-ut 71

gen kendermag beszerzése esetén a kisázsiai származású ajánlható legelső sorban a rosttermelésnél, mert ennek beszerzési ára rendszeresen jóval alatta áll a különben kitünő eredeti olasz és francia kendermagnak. Minthogy azonban a kisázsiai kender átlagtermése csak jelentéktelenül nagyobb az olasz és francia kender átlagtermésénél, abban az esetben, ha az utóbbiak eredeti vetőmagja métermázsánként 60 korona körül beszerezhető, kiváló minőségüknel fogva ezek föltétlenül elsőbbségben részesítendőek a kisázsiai mag olcsóbb beszerzési ára ellenére is, de túlnagy ár mellett a termelő jövedelmének szempontjából rosttermelésnél számításba nem vehetőek. A vetőmagtermelésnél minden körülmény között a termelő kizáróan az olasz magra fordítsa figyelmét.

A dohánybevéltási árak. Teleszky János pénzügyminiszter az 1913. évi költségvetésbe két millió koronával magasabb összeget állított be a belföldi dohánybevéltásra, a mi részleges sikerét jelenti a dohánytermelő gazdák ez iránt kifejtett országos mozgalmának. Ennek kapcsán a pénzügyminiszter az 1913—1915. évekre most állapította meg a magasabb bevéltási árakat, melyek 100 kilogrammonként a következők:

I. Szivarborítéklevelek: 120 korona. II. Közönséges levelek (tisztai, debreczeni, szegedi és szuloki): a) az aradi, barcsi, battonyai, békéscsabai, debreczeni, érmihályfalvai, hajdudorogi, kis árdai, nagyatádi, nagybecskereki, nagykálló, nagykarolyi, nagylétai, nagytárkányi, nyirbátori, nyiregyházi, rakamazi, szatmárnémeti-i, szegedi, temesvári és vásárosnaményi körzetekből: válogatott 100 korona, I. osztálybeli 75 korona, II. osztálybeli 60 korona, III. osztály 42 korona, III. osztály 27 korona; b) a budapesti, csókai, csongrádi, jászberényi, jászkeséri, kápolnai, kiskunfélegyházi, mezőkövesdi, miskolci, szolnoki, tiszarófi és zombolyai körzetekből: válogatott 100 korona I. osztálybeli 75 korona, I. b) osztálybeli 58 korona, II. osztály 40 korona, III. osztály 26 korona. III. Finom kerti levelek: I. osztály 140 korona, II. osztály 96 korona, III. osztály 66 korona. IV. Középfinom kerti levelek: I. osztály 96 korona, II. osztály 66 korona, III. osztály 42 korona. V. Debrői levelek: I. osztály 140 korona, II. osztály 96 korona, III. osztály 66 korona. VI. Közönséges kerti levelek: I. osztály 55 korona, II. osztály 38 korona, III. osztály 25 korona. VIII. Szentandrás muskatál levelek: I. osztály 100 korona, II. osztály 70 korona, III. osztály 44 korona. IX. Fehérvirágú muskatál levelek: I. osztály 80 korona, II. osztály 55 korona, III. osztály 32 korona. X. Közönséges muskatál levelek: I. osztály 55 korona, II. osztály 38 korona, III. osztály 25 korona. XI. Kapadokhény levelek: I. osztály 60 korona, II. osztály 40 korona, III. osztály 24 korona. XII. Valamennyi dohánynevelésű csomózatlan levél és tiszta hulladék: 6 korona métermázsánként.

Ezzel az ármegállapítással egyidejűleg elrendelte a pénzügyminiszter, hogy a dohánybevéltő hivatalok az összes szivarboríték-leveleket csomónként vegyék át. A finom, középfinom és debrői kerti, nemkülönben a szentandrás fehérvirágú muskatál és közönséges levelek átvétele alkalmával a termelő fel van jogosítva a csomónkénti osztályozást kérni, ha az általa első, illetve válogatott osztálynak előkészített bál különböző osztályú csomókat tartalmaz és ezen bálnak az első, illetve a válogatott osztályba sorozása meg nem engedhető. Azon leveleket, melyek finom, középfinom és debrői kerti, nemkülönben szentandrás és fehérvirágú muskatál-levelek tulajdonságaival nem bírnak, mint közönséges kerti, illetve közönséges muskatál leveleket fogják beváltani.

Nemes füztelepek berendezése. A földmivélsügyi miniszteriumnak az az igyekezete, hogy a mezőgazdasági munkásokat mezőgazdasági háziiparra fogja, azzal a sikerrel járt, hogy ma mintegy négyvenezer munkáscsalád foglalkozik télen rendszeres mezőgazdasági háziiparral s ennek következtében sok helyen előállott annak a szüksége, hogy e téli foglalkozás nyersanyagát termeljék és nemes füztelepeket rendezzenek be. A földmivélsügyi miniszterium erre a célra ismét 30.000 koronával emelte tárczáját, a melyből a községek, termelő és értékesítő szövetkezetek a nemes füztelepek berendezéséhez államsegélyt fognak kapni. A földmivélsügyi miniszter minden községnek, mely értéktelenebb területeit füztermelés céljaira berendezi, holdanként a rigolozási munkálatokra 100 korona segélyt és megfelelő mennyiségű ingyen füzvessződugványt engedélyez. A miniszterium igyekezete szép sikerrel járt. A községek egymásután veszik igénybe a miniszterium segítségét a mit annál könnyebben tehetnek meg, mert hiszen erre a célra a már előzőleg kihasznált jövedelmet nem hajtó közterületeket vonhatják mivelés alá.

Két magyar pomologus. A csanádmezei Mezőkovácsházán élt és munkálkodott Bereczky Máté hírneves magyar pomologus, a kinek a kertészeti tanintézet kertjében szobrot állítottak. A kertészeti tanintézet ifjúsága kegyeletes emlékünnepet tartott s áldozván Bereczky emlékének, megkoszoruzta szobrát. Egyébként a magyar pomológiának ismét gyásza van. Meghalt Horváth Antal pécsi ügyvéd és kertgazda, a ki különösen fáradhatatlanul kutatott eredeti régi pécsvidéki szőlőfajták iránt és több külföldi fajtát telepített meg. Hibridálással folytonosan újabb fajták előállításán fáradozott, melynek eredményeként szőlőtelepén több mint 400 fajta szőlőfajta van. Tudását nemcsak itthon ismerték el, hanem a külföldön is, úgy hogy mikor arról volt szó, hogy a Rajna vidéki szőlőket szénkénegezéssel tartásuk-e fenn, vagy újra telepítsék, az ő szakvéleményét is kikérték. Résztvett a Magyar Pomologia szakmunka szerkesztésében is.

Almavásár a Vigadóban. A földmivélsügyi miniszter felhívására folyó évi november hó 18-án (hétfőn) és 19-én (kedden) a fővárosi Vigadó földszintjén almavásárt rendeznek. Eladásra kerülnek állami csomagolók által csomagolt felvidéki és erdélyi származású elsőrendű fajalmák, készpénzfizetés mellett, ingyen ládában és kosarakban. Az almák árát a lehető legolcsóbbra szabták meg pl. az elsőrangú jonathán almának az ára kilonként 75 fillér. Egyéb fajalmáknak (ranet parmen, batu! stb.) kilonként 55 fillér. A Török Bálint almát 45 fillérért lehet kapni kilonként. Kosárban másodrendű fajalmák kerülnek eladásra, tartalmuk körülbelül 10 kg. s kosarastul 3 K 20 fillérért, kimérve, ellenben 36 fillérért lehet kapni.

Az Általános Iparbank Részvénytársaság megtartott rendkívüli közgyűlésén elhatározta alaptőkéjének 10⁵ millió koronára való felemelését. Evégből a társaság 2⁵ millió korona névértékű elsőbbségi részvényt bocsát ki, a melynek azonnali teljes befizetés mellett való átvételét konzorcium vállalta magára. A törzsrészvényeseknek biztosították azt a jogot, hogy az elsőbbségi részvényeket bármikor visszavásárolhassák. A közgyűlés általános helyesséssel fogadta az igazgatóság előterjesztéseit, javaslatihoz egyhangulag hozzájárult és dr. Bangha Gyulát az igazgatóság tagjává választotta.

APRÓK.

A tapló. A mi néha igazán haszontalannak látszik, az ember abból is hasznot tud szerezni. Ezért semmi sem értéktelen ha tudjuk a módját, hogy miként lehet javunkra fordítani. A tapló, amely az erdőben burjánzik és a fák törzsén élőködik, nagyon káros arra a fára, amelynek éltető nedvéből táplálkozik. Ha azonban eltávolítják onnan, ahol csak kár esik belőle és ha megfelelőképpen feldolgozzák, akkor a taplónak is hasznát veheti az ember.

A tapló gombafajtája, virágtalan növény, a melynek talaja, táplálója a fa. Nemcsak élőfán, hanem a kidöntött fán is megél. Az élőfának kérgei közé, a repedésekbe furódik és oldja, marja a fát azzal, hogy a fát elvonja a táplálékot és így csökkenti, sőt gyakran meg is szünteti a fa élőképességét. A tapló ezért az erdő kártevői közé tartozik; pusztítja, sorvasztja, csonkítja az életerős faóriásokat is. A mai erdőkezelés azonban már tud védekezni ellene. És mert a taplónak a nagy elterjedéshez idő kell és mert különösen a kidőlt fára ragad rá fejlődésében, az erdőkezelők a kidőlt fákat gyorsan eltávolítják az erdőből. Így aztán a taplógomba nem tudja megtalálni az első talajt, amelyből tovább tenyésznek. A rendszeres erdőirtás is ellensége a taplónak, mely ilyen módon szintén csak nehezen tud állandó talajhoz jutni.

A régebbi időkben az elhanyagolt, rendezetlen, kesze-kusza őserdőkben a fák szinte egymásba voltak kavarodva. Ha aztán a tapló az ilyen erdő valamely táján megfogamzott, az egymáshoz közel álló fákon gyorsan továbbterjedhetett. Az ilyen vadonban a taplógombák néha annyira egymásra nőttek, hogy nem ritkán egy taplódarabból készült taplókabátot csináltak maguknak az őserdők lakói.

A taplógomba fiatal korában pataalaku. Teste likacsos, csöves szerkezetű, teteje kalapformájú és szivósan összetartó. A fáról, amelyre ránőtt, csak nehezen lehet leszakítani. A taplógomba likaacsainak belső, ráncos fölületén vannak a szaporodást elősegítő csírák, amelyekből — ha

széjjelszóródnak — százával fejlődnek ki az újabb meg újabb taplógombák telepei. A taplógomba maga is gyarapodik, még pedig úgy, hogy évenként új réteg nő rá. Ezekből a rétegekből — mint a hogy a fa gyűrűiből — határozzák meg a taplógomba korát. Igen nagyra is megnőhet, néha 50 centiméter hosszú és 40 centiméter széles.

A taplóból készül a gyujtótapló a régebben használt, vézést csillapító szer és azonkívül sok díszes munka meg apróbb ruházati cikkek. Régebben tüzelőanyagul is használták, mert hosszabb ideig ég, mint a fa és sokkal kevesebb is kell belőle. Azonban az égése rossz szagot terjeszt. Később a taplót nagy mennyiségben használták föl a hajók deszkázásánál a hasadékoknak a kitöltésére, hogy a víz semmiképpen se tudjon áthatolni.

Manapság különösen a székelyek foglalkoznak a tapló földolgozásával. Udvarhely vármegyében *Korond*, *Székelyudvarhely* és *Farkaslaka*. Csik vármegyében *Csiksomlyó* lakosai üzik a taplóipart, leginkább sapkát készítenek a taplóból.

A földolgozásra alkalmas taplógombát még fiatal korában leszedik, mert csak akkor lehet a taplót nyújtani, fölhasználható lemezekké alakítani. A magas fán növekedő taplót úgy szedik le, hogy befelé kampós, kiszögelt, sarlóalakú sarkantyút kötnek a lábukra és úgy másznak föl a törzsre, ahogyan a táviróoszlopokra a távirószelők. A szedés ugyan egész évben tart, azonban a tavaszi, fiatal, puha taplógomba a legjobb, ezt júniusig le kell szedni, mert különben fás lesz és nem nyújtható többé. A tövét otthagyják a fán, hogy tovább nőjön és ha jó a fatalaj, akkor azon a helyen már ugyanannak az évnek október hónapjában új, friss taplót vághatnak. A leszedett taplót zsákba gyűjtik és odahaza dolgozzák föl az ugynevezett *taplászok*.

A fáról lemetszett taplógombát a faluban éles, vékonyra köszörült sarlóval a héjától megtisztítják. Az így megfaragott gombát természetes nedvességében félgömbölké alakítják, kupakszerű, ugynevezett csutakra helyezik. A csutakra helyezett, faragott taplót azután bunkóalakú sulyokkal verdesni kezdik, miközben a taplógomba szétterül, puhul és lemezformát, illetve a csutak domborúságától sapkaformát vesz föl. Egy ökölnyi nagyságú taplódarabból kikerül egy sapkaforma a melyből azután megcsinálják a sapkát.

A sapkalemezre belül kemény papírost ragasztanak, köröskörül pedig szintén kemény papírosból szemellenzőt és ezt is bevonják taplólemezzel. Ezután taplóból levél- vagy gyümölcsfa-dísz formálnak, amivel fölczifrázva, a sapka teljesen kész.

A székely taplászok sokféle díszítésgyártást is készítenek taplóból: gyufa-, ujság- és törülközőtartót, meg dobozt. A nyersanyag kikészítését, a lemezzé történő sulykolást a férfiak végzik, a díszítések készítése pedig az asszonyok meg a gyermekek munkája. A levélalakot, vagy makkformát — ezek a legdivatosabb díszítések — keményfába vésik és ebbe kemény vassal vagy téglával beleprésselik a puha taplólemezdarabkákat, amelyek azután a kívánt alakban kerülnek ki ebből az egyszerű szerkezetből. A legkedveltebb tapló a hóhéhr nyrfatapló. Ez a legritkább, de díszítésre legalkalmasabb. A fehér taplóból az egyes alakokat, mint csillagokat, rózsákat, vasból készült formákkal üt ki.

Mindebben pedig a székelyvidéki taplászok jeleskednek. Ezt az iparágat valóságos házi iparművészeti színvonalra emelte a jó székely izlés.

Rovarirtás motorüzemmel. Egyes berendezést szerkesztett két vágóhelyi magánhivatalnok; az új készülékkel a veteményeket, különösen a cukorrépa leveleit elerő rovarokat pusztíthatjuk el könnyűszerrel, amit eddig kézzel kellett megkísérelni. A talicskára szerelt kis benzínmotor ventilátort hajt, amely erős szívóhatást fejt ki; a szívócső vége tölcseralakúan van kiképezve s ha ezt a répalévelek fölé elvezetjük, az erős légáram magával ragadja a kártékony rovarokat, amelyek külön zárkában gyűjtetnek össze. A fölszerelés könnyen szállítható.

A vasbeton tűzállósága. Nem rég kísérleteket végeztek a vasbeton tűzállóságára vonatkozólag. Két házikat építettek fel vasbetonból, oly módon, hogy azok félig sok kovásvat tartalmazó betonból, félig sok meszet tartalmazó betonból állottak. A házakat körös-körül felgyújtották. A vizsgálat befejeztével úgy találták,

hogya a sok meszet tartalmazó beton jobban állott ellent a tűznek, mint a másik fajta. Az égés alatt a külső részeken észlelt legmagasabb temperatura 1110° C volt, a beton belsejében azonban csak 110°-ot mutattak a beágyazott különféle olvadáspontú fémötvözetek, melyek itt pyroskopszerűen működtek. Látható tehát, hogy a vasbeton vasalkatrészei majdnem semmit sem szenvedtek a tűztől.

A betonházak falain levő vakolat díszítések már 100 fok temperaturánál lepattantak. Ez alkalommal úgy találták, hogy a porózus beton tűzállóbb, mint a tömött, hasonlóan: az állott beton jobb, mint a frissen készült. Tűzbiztonsági szempontból a legjobb betonkeverési arány 1:4. A betonba ágyazandó vasalkatrészeket legjobb 2—3 centiméter mélyen elhelyezni.

KERESKEDELEM, TŐZSDE.

SZESZ.

A szeszületben azonnali és novemberi szállításra élénk a forgalom és a szeszárak tartott áron zárulnak. Későbbi szállításra olcsóbb árban történtek kötések.

Elkelt finomított szesz adózva 210—210.50 kor. adózatlanul 71—71.50 kor., míg ellenben vidékről és másodkézből olcsóbb árajánlatok voltak.

Denaturált szesz élénk kínálat mellett hordóval együtt 55—55.50 koronáig kelt el kötésre.

Mezőgazdasági szeszgarak részéről kontingens nyersszesz ab termelő állomás jegyzésen alól 1.75—2.50 koronáig kelt el kampanyszállításra, fix árban csak olcsóbban történtek zárlatok.

Budapestben a kontingens nyersszesz ára 65 66 kor.

Budapesti zárlatok nagyban:

Finomított szesz adózva	210.—210.50 K
Finomított szesz adózatlan	71.—71.50 »
Élesztőszesz adózva	210.—210.25 »
Élesztőszesz adózatlan	»
Nyersszesz adózva	208.00—208.25 »
Denaturált szesz	55.—55.50 »

Napijelentés a gabonátözsderől.

— 1912. november 13. —

A tegnapi zárlathoz viszonyítva, végeredményképen ma az áprilisi buza 2 fillérrel, az áprilisi zab 1 fillérrel, a májusi tengeri 1 fillérrel gyengült, ellenben az áprilisi rozs 3 fillérrel javult.

Eladatott:

Buza, Tiszavidéki 400 mm. 80 kg.-os 23.10 K, 200 mm. 80 kg.-os 22.95 K, 500 mm. 79.5 kg.-os 23.20 K, 200 mm. 79 kg.-os 23.10 K, 100 mm. 79 kg.-os 23.05 K, 120 mm. 79 kg.-os 22.80 K, 300 mm. 79 kg.-os 22.75 K, 100 mm. 78.5 kg.-os 22.70 K, 100 mm. 78.4 kg.-os 22.70 K, 700 mm. 77 kg.-os 22.60 K, 100 mm. 77 kg.-os 22.20 K, 100 mm. 76 kg.-os 23.30 K.

Felsőtiszavidéki 150 mm. 77 kg.-os 22.30 K, 300 mm. 78 kg.-os 22.70 K.

Pestvidéki 250 mm. 80 kg.-os 22.95 K, 100 mm. 79 kg.-os 22.90 K, 100 mm. 79 kg.-os 22.80 K, 100 mm. 79 kg.-os 22.80 K, 200 mm. 79 kg.-os 22.80 K.

Rozs. 150 mm. 19.40 K, 200 mm. 19.40 K, 500 mm. 19.40 K.

Zab. 100 mm. 20.60 K kpf.

Az árak 100 kilogrammonként koronákban értendők.

Határidőárak.

(Déli zárlat.)

Buza 1913. áprilisra	23.72 K
Rozs áprilisra	20.96 »
Zab áprilisra	21.78 »
Tengeri 1913. májusra	15.78 »

Budapesti takarmányvásár. (IX. kerület, Mester-utca, 1912. nov. hó 15-én. A székesfővárosi vásár igazgatóság jelentése a »Gazdasági Lapok« részére.)

Felhozott a szokott közlegekből 162 szekér réti széna, 19 szekér muhar, 10 szekér zsupszalma, 4 szekér alomszalma, — szekér takarmányszalma, 3 szekér egyéb takarmány (luczerna és zabosbüköny stb.), — zsák szecska.

A forgalom lanyha.

Arak q-ként állírtban a következők:

Réti széna I. r. 900—1000, réti széna II. r. 600—840, réti széna csomagolása 500—540, muhar 800—1000, zsupszalma 400—480, alomszalma 340—400, takarmányszalma —, tengeriszár —, egyéb takarmány —, zabosbüköny 960—1000, lóhere —, luczerna —, köles —, sarju 600—840, szalmaszecska —. Összes kocsiszám 215. Összes suly 258.000 kilogramm.

Készáru-tőzsde 1912. november 14-én.

Fajta	100 kilogramm készpénz ára Budapestben		100 kilogramm készpénz ára Budapestben	
	Kor.-tól	Kor.-ig	Kor.-tól	Kor.-ig
Buza:				
Tiszavidéki	75	21.85	79	22.60
"	76	22.10	80	22.80
"	77	22.30	81	22.85
"	78	22.65	82	—
Fehérmegyei	75	21.70	79	22.30
"	76	21.75	80	22.55
"	77	21.90	81	22.60
"	78	21.05	82	—
Pestvidéki	75	21.75	79	22.50
"	76	21.75	80	22.70
"	77	21.85	81	22.65
"	78	22.30	82	—
Bánsági	75	21.70	79	22.30
"	76	21.70	80	22.50
"	77	21.85	81	22.60
"	78	22.05	82	—
Bácskai	75	21.70	79	22.30
"	76	21.70	80	22.50
"	77	21.85	81	22.60
"	78	22.05	82	—
Rozs elsőrendű új középminőségű (új)			19.80	19.90
Árpa takarmányárú elsőrendű másodrendű			18.90	19.40
Köles			21.80	22.20
Zab elsőrendű (új) középminőségű (új)			21.10	21.40
Tengeri belföldi új román v. bolgár Repézékáposzta			20.30	20.50

L I S Z T.

A Lujza s a Király-malom részvénytársaság jegyzései. Dara (griz) —, 0. sz. királyliszt 34.20, 1. sz. lángliszt 33.60 2. sz. lángliszt 33.00, 3. sz. zsemlyelisz (külns.) 32.40, 4. sz. zsemlyelisz 31.80, 5. sz. kenyérlisz, feh. 31.20, 6. sz. kenyérlisz 31.80, 7. sz. kenyérlisz, közép 31.20, rozslisz I. 30.40, rozslisz II. 28.40, rozslisz III. 29.00, korpa, finom 13.40, korpa, durva 14.00 K mm. Tengerelisz —28—28, tengerikása —30—32 kg. K.

Kimutatás

A hazai nyilvános áruraktárak és szövetkezeti gabonarakárak gabona és őrléményforgalmáról és készleteiről. 1912. nov. 2-től 1912. nov. 9-ig.

A forgalom és készletek részletezése	mennyisége métermázsákban				
	Buza	Rozs	Árpa	Zab	Tengeri
I. Készlet és forgalom.					
Készlet 1912. nov. hó 2-án	1369100	231776	249976	269269	142356
Betét 1912. nov. 2-től 9-ig	71607	20403	26251	56774	34996
Kitá. 1912. nov. 2-től 9-ig	46808	7307	25804	31832	40082
Készlet 1912. nov. hó 9-én	1393899	244872	250422	294211	137270
II. Az 1912. nov. hó 9-én megállapított készletek részletezése.					
A) Nyilvános áruraktárak					
Barcs	29163	4474	401	26219	9947
Bereettyóújfalva	26087	1966	720	—	—
Békéscsaba	57096	81	1422	449	44
Brassó	7946	1046	2518	14222	1215
Budapest	618743	39564	3406	126501	10126
Csáktornya	12413	5966	3708	3743	2591
Czegléd	62345	9813	6490	4604	100
Debreczen	27664	53177	1042	2589	—
Déaványa	34511	3081	1853	345	—
Ermihályfalva	7756	18581	—	133	—
Fiume	9882	590	23763	27131	99680
Győr	4275	1813	18746	2033	6100
Kaba	19876	378	203	160	10
Karozag	33051	—	—	—	—
Kassa	—	—	—	—	—
Kisújzsalás	53977	4	674	284	—
Kisvárd	7975	10300	260	480	—
Kolozsvár	2518	202	762	1022	656
Maroslúdas	637	—	180	—	—
Maros-Vásárhely	1160	571	215	609	5
Mátészalka	1352	2733	—	103	—
Mezőkaszon	9149	491	—	80	—
Mezőtúr	23314	266	2696	408	33
Miskolc	31020	275	26150	2622	101
Nagybeáskerek	38272	—	—	4178	—
Nagykanizsa	16447	21839	62600	5390	916
Nagykaroly	4702	9956	100	347	27
Nagyszalonta	33959	317	21	2993	—
Nagyszeben	2036	457	82	3258	2176
Nagy-Vár	34471	3759	39	527	—
Nyíregyháza	17661	36222	2060	1045	99
Nyitra	2013	—	11341	189	—
Pancsova	1974	—	1500	—	360
Pozsony	11863	560	48155	485	113
Szarvas	26102	—	2017	688	—
Szatmár-Németi	24920	11228	183	580	150
Szeged	4250	10.0	2730	—	—
Szombathely	361	540	14875	4208	476
Temesvár	22681	—	301	6560	—
Versecz	27709	352	3608	2193	771
Eszék	5570	141	—	2580	—
Sziszek	2248	—	711	26824	1811
Zágráb	—	—	—	—	—
Zimony	1172	—	—	—	—
B) Szövetkezeti gabonarakárak.					
	15270	1186	2611	1119	104

Laptulajdonos és főszerkesztő: **ORDÓDY LÁSZLÓ.**

Felelős szerkesztő: **BUZZI F. GÉZA.**

Társzerkesztő: **FEHÉR ZOLTÁN**

Sertés-eladások és vételek legjobban és legpontosabban eszközöztetnek, úgy sovány, mint hizott állapotban.

URL REZSÓ sertésbizományesnál
Budapest, VIII., Népszínház-utca 22.
(Polgári sertésde bérpalota.)
Telefon 97—95 interurbán. — Felvilágosítással közérdeggel szolgál.

HIRDETÉSEK
felvértnek a kiadóhivatalban:
Budapest, József-utca 15.

Erdélyi jármosökrök, ugyszintén 1 és 2 éves magyarfajú **Erdélyi ökörborjúk** minden időben nagy választékban kaphatók **ALEXA MIKLÓS-nál Szamosujvárt,** Szolnok-Doboka megye.

Legujabb szabad permetezőhöz társ keresetnek. Esetleg eladó. Cím a kiadóhivatalban III. szám alatt. ::

Czirokfejtő-gépet kézi hajtásra darabonként 40 korona árban ab Temesvár, szállít a Magyar Kir. Államvasutak Gépgyára Vezérigénységének Délmagyarországi Vezérképviselése, Temesvár-Józsefváros, Uri-utca 4. sz.

HERKULES IDOMVASABLAK
Sodronyüveges istállóablak.
Mindennemű kereszeti és gazdasági építkezésekről szakértő költségtetésekkel készséggel szolgálunk. Mindenemű vasszerkezeti munkákat elvállal és elkészít:
FARKAS ÉS TÁRSA vasszerkezeti gyára
BUDAPEST, VI., LEHEL-U. 8. Telefon 82—70. — Kérjen ingyen árjegyzéket.
HERKULES IDOMVASABLAK

Polgár Sándor
m. kir. szabadalmat nyert orvosi mű- és kötszerész
Budapest, VII., Erzsébet-körut 50. sz.
Legelőnyösebben beszerezhető orvosi, sebészeti és betegápolási eszközök, Gummiárak, Suspensorium, Irrigator fecskendők stb., legujabb találmányu es. és kir. szabadalmazott Polgár-féle sérvkötők, has- és köldökötők. — Valódi francia különlegességek (ovszerek). — Részletes képes árjegyzék ingyen és bérmentve, csak megadandó, mely tárgy szükséges.
Utánzás ellen védve 16302. sz. a.
(Fenti címre ügyelni tessék.)

A SZŐLŐ TRÁGYÁZÁSA.
Irtá: **ORDÓDY LAJOS.** — Ára 3 korona.
Ajánlott küldéssel 3.45 K. Utánvétellel küldve 3.65 K.
Gyakorlati útmutatás arra, hogy miként kell a szőlőket istálló- és műkereskedelmi trágyákkal úgy trágyázni, hogy a legjobb terményt a legnagyobb mennyiségben elérhessük.
Megszerezhető a „Gazdasági Lapok” kiadóhivatalában, Budapest, VIII., József-utca 15.

A VILÁG LEGJOBB GŐZEKÉJE!

CHARLES BURRELL & SONS LIMITED THE TFORD, ANGLIA

VILÁGHÍRŰ GŐZEKEGYÁR
VEZÉRKÉPVISELETE. . . .

Utolérhetetlen munkaképesség! ♦♦♦♦ Kevés tüzelőanyagfogyasztás!

ELADÓ BIRTOKOK:

Biharmegyében:

1. Körülbelül 565 m. h. jónminőségű, kitűnő termőképességű, nagyobb részét szántóföld, urilakkal, megfelelő gazdasági épületekkel. Vasúti fővonal, állomás közelében, nagyforgalmu nagyközség mellett. A birtokot országút szeli ketté.
2. Körülbelül 546 m. h. elsőrendű szántóföld, rét és legelővel, megfelelő gazdasági épületekkel, urilakkal, vasúti fővonal mentén, országút mellett forgalmas nagyközségtől félóránnyira.

Tolnamegyében:

3. Körülbelül 1364 m. h. igen jó minőségű, kissé hullámos fekvésű birtok, mind szántóföld, kevés legelővel, megfelelő gazdasági épületekkel, vasútállomástól félóránnyira.

Vas megyében:

4. 688 m. h. szépen berendezett, jó termő birtok, 485 m. h. szántó, löbbi rét és legelő. Megfelelő gazdasági épületekkel, vasútállomástól 3 kilométernyire.

Ezen birtokok kisebb-nagyobb területekben vagy egészben eladóak. — Veszünk parcellázásra alkalmas birtokokat. — Bérleteket közvetítünk — Birtokokra kedvező feltételek mellett törlesztéses kölcsönöket nyújtunk. — Minden Kérdezősködéésre gyors és kimerítő választ adunk.

Nemzeti Pénzváltó részv.-társaság Parcellázási osztálya
Budapest, V. ker., Gizella-tér 1. (Haas-palota).

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ES LEGJOBB HIRNEVŰ ŐRAŰZLETE.

Alapítva 1847.

Brausweller Janos
Szeged

ÓRAK, EKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL
RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltetnek.

Gazdasági, erdei és ipari keskenyvágányu vasutak.

Sinek, hordozható vágányok, váltók, fordítókorongok, keskenyvágányu kocsik, kerékpárok és mozdonyok szállítása új és használt állapotban, több évi részletfizetésre is.

♦ **Nyomjelzés, tervezés, építés!** ♦

A MAGYAR WAGGON- ÉS GÉPGYÁR R.-T., GYŐR keskenyvágányu gyártmányainak eladása és bérbeadása.

Magyar Bank és Kereskedelmi R.-T. Keskenyvágányu Vasutoszt.
Budapest, V., Váci-körút 32.

A M. Kir. Államvasutak Gépgyárában gyártott legújabb szerkezetű

gőzcséplőkészlet

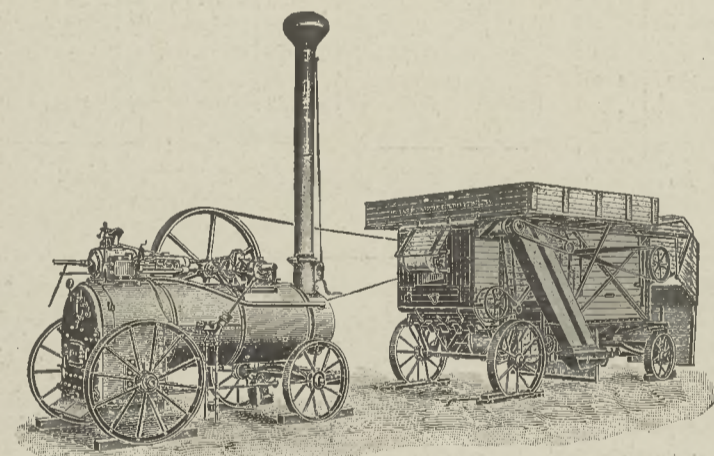
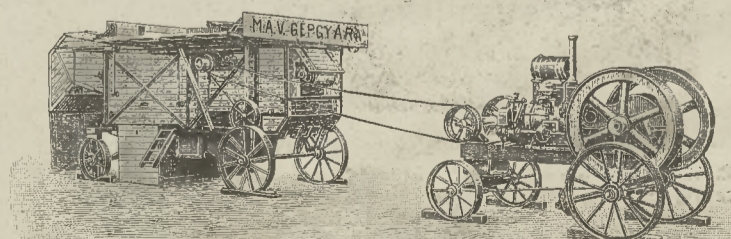
acélkeretű golyóscsap-ágys cséplőgéppel és 10 légkörnyomásra berendezett lokomobillal

Nagy munkateljesítmény. Olcsó üzem. Tartós szerkezet. Legújabb rendszerű

államgépgyári benzinmotorok szab. porlasztóval (Karbúrátor) és szelephűtőkészülékkel ellátva.

A Losonczy Mezőgazdasági Gépgyár r.-t. gyártmányai: „LOSONCZI” tolóhengeres, „REKORD” meritőkanalas rendszerű és szabadalmazott

„REKORD II” műtrágyavető szerkezettel kombinált sorvetőgépek. Különleges répa vetőgépek.

Rendkívüli gazdaságos, földgázüzemre is alkalmas államgépgyári

szivógázlokomobilok

utimozdonyok, gőzekék, aratógépek, fűkaszálók, szalmakazalozók, államgépgyári félstabil lokomobilok ipari célokra

Compound gőzgépek.

Kalmár-féle gabonatisztító rosták. Malomberendezések,

resiczai aczélekék, boronák,

LAAS-rendszerű répakapák stb.

Részletes árjegyzékkel és árajánlatokkal szívesen szolgál:

A Magy. Kir. Államvasutak Gépgyárának Vezérigazgatója, Budapest, Váci-körút 32.

Új és egyszer használt zsákok, ponyvák, kölcsön és eladás. Kézi, manilla aratógép kévekötozők kartellen kívül.

Távirat:
NAGELA.

NAGEL ADOLF Budapest, Arany János-utca 10.

Telefon:
35-92.

„RUHROL”

Borjuhasmenés elleni lapdacsok **Rapold Miksa** cs. és kir. ker. állatorvos utasítása szerint és a cs. és kir. belügymin. által általános eladásra engedélyezett.

Egyedül biztos szer a borjuhasmenés ellen. Tirol összes tenyészegyleteiben kitűnő eredménytel használják.

Szállítatik 1 és 2 tuczatot tartalmazó dobozokban.

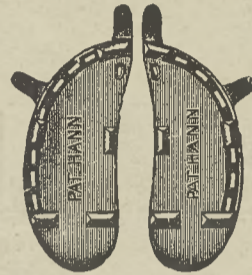
Egyedüli előállító:

HOCHSTÖGER gyógyszerész, **LANDECK**, Tirolban.

Prospektus ingyen. ☐☐ Elismerő- és köszönőiratok száza.

Ökörpatkók

alkalmasak, tartósak és olcsók.

HANN' jeggyel ellátva.

Kérjen és figyeljen pon-

tosan ezen jegyre, mert

patkóink minden tekin-

tetben utolérhetlenek!

Rendes csülökpatkók ökrök részére. Szabadalmazott lópatkók, első díjakkal kitüntetett patkók, igás és háttas lovak részére, szakférfiak által legmelegebben ajánlva. Patkó- és csülökszegek. Sróf- és rúdvasalások, vasalási eszközök és szerszámok.

M. HANN'S SÖHNE

RAINFELD a/d. Gölsen N.-Ö.

Lyukfuró v. srófkészülékes hordódugólemezek czég-nyomattal vagy anélkül, szállításra és beraktározásra szánt hordókhoz minden nagyságban és mennyiségben.

Minták és árjegyzékek ingyen!

A szőlő trágyázása.

Irtá: **Ordódy Lajos.** — Ára 3 korona. Ajánlott küldéssel 3.45 korona.

Utánvétellel küldve 3.65 korona. Gyakorlati útmutatás arra, hogy mikén kell a szőlőket istálló- és műkereskedelmi trágyákkal úgy trágyázni, hogy a legjobb terményt a legnagyobb mennyiségben elérhessék. — Megszerezhető a Gazdasági Lapok kiadóhivatalában, Budapest, VIII., József-utca 15.

Magyar Gazdák Hitelintézete Részvénytársaság

Sürgönczim: **„AGRICOLA” Budapest, V., Kálmán-utca 15.** Sürgönczim: **„AGRICOLA”.**

Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesület budapesti osztályának központi főpénztára.

TELEFON:

igazgatóság 143-05.
bankosztály 64-54.
árúosztály 123-90.

Alföldi Gazdasági Egyesület központi főpénztára.

I g a z g a t ó s á g:

Gróf Lázár István országgyűlési képviselő, nagybirtokos; **Báró Kemény Ákos** főispán, nagybirtokos; **Ifj. gróf Wolkenstein Oswald** cs. kir. kamarás, nagybirtokos; **Báró Stojánovich Iván** országgyűlési képviselő, nagybirtokos; **Balla Arpád** nagybirtokos; **Dr. Mayer udön** országgyűlési képviselő, ügyvéd; **Mikos Aladár** nagybirtokos; **Dr. Ugron Gábor** nyug. főispán, nagybirtokos; **Dr. Fenyvesi Soma** ügyvéd; **Kenese Ferencz** nyug. jószágigazgató; **Lichtenstern Miksa** nagybirtokos; **Galbovich Jenő** az Alföldi Gazdasági Egyesület alelnöke; **Biedermann Gyula** vezérigazgató; **Skopecz Béla** igazgató.

Bankosztály:

Takarék- és folyószámlabetétek
Jelzálogkölcsönök
Birtokok adás-vétele
Bérletek közvetítése
Parcellázás

Áruosztály:

Gabona, vetőmagvak és erőtakarmányfélék
Mütrágya
Köszén, olajok és petróleum
Bor- és tejértékesítés
Tenyész- és hizóállatok értékesítése

Géposztály:

Az összes mezőgazdasági, szőlő- és pinczegazdasági gépek és eszközök. Gőz-, benzin- és nyersolajmotorok. Malomgépek és teljes malomberendezések. Tejgazdasági gépek és felszerelések Szivattyúk minden célra, tűzifecskendők. Gazdasági, vízvezetési és takarmánykamraberendezések. Acetylen és villanyvilágítási berendezések. Személy- és teherszállító autók eladása és beszerzése.

A kebelünkben működő „MAGYAR ÉRTÉK- és TERMÉNYBANK R.-T.” elvállal megbízásokat az áru- és értéktőzsdén.

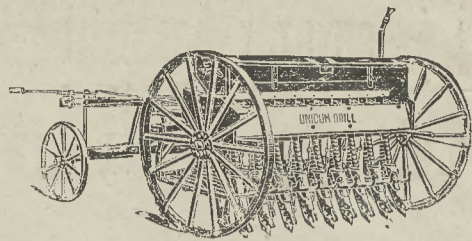
Mérnöki osztályunk bármily tervezettel készséggel és díjtalanul szolgál.

Gépujdonságok állandó bemutatása kiállítási helyiségeinkben (Budapest, V., Kálmán-utca 15. szám).

***** Árajánlatot, árjegyzéket díjmentesen küldünk. *****

MELICHÁR RÉPAVETŐGÉPEI,

mütrágyaszórával egyesítve, az egyedüli versenynélküli gépek. Szakszerű szerkezete, jó anyaga és megbízható működése elismerten a legjobb. Idejében gondoskodik minden gazda ezen gépek beszerzéséről.

Jakarmánykikészítőgépek

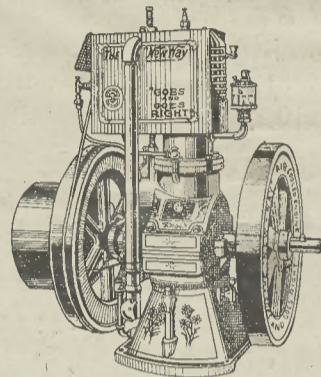
kézi- és erőhajtásra a legmodernebb szerkezettel és legtökéletesebb kivitelben olcsó-árak mellett!

Ujdonság!!

„New-Way“

léghütéses hordozható benzinmotorok, csővezeték és viktartány nélkül: A motor-technika legszebb és legsikerültebb vívmánya.

Kérjen ábrás leírást:

Bächer Rudolf Melichár Ferencz

Magyarországi vezérképviselő: **Szücs Zsigmond**

Budapest, VI. kerület, Nagymező-utcza 68. szám.

1913. január hó 1-től VI., Teréz-körut 26.

108199/1912. számhoz.

Földhaszonbérleti hirdetés.

A magyar vallásalap Temes vármegyében, Felső-Sztamora község határában fekvő 497⁵⁸⁷/₁₈₀₀ holdas mezőgazdasági birtoka 1913. évi január hó 1-től 1925. évi szeptember hó 30-ig, vagyis tizenegy évre és 9 hónapra terjedő időtartamra leendő haszonbér beadása iránt, az alulírt miniszterium IX. ügyosztályában (Hold-u. 16. sz. III. em. 44. ajtó) 1912. évi december hó 18-ik napján déli 12 órakor zárt ajánlatu nyilvános versenytárgyalás fog tartatni.

Az 1-1 koronás bélyeggel ellátott, lepecsételt ajánlatokat az alantírt miniszterium segédhivatalának igazgatóságánál legkésőbb 1912. évi december hó 18-án délelőtt 11 óráig benyújtandók. A borítékon jelzendő: „Ajánlat a felsősztamorai birtok bérletére.“ Az ajánlatban nem a holdankénti, hanem az egész birtokra beígért évi haszonbér számokkal és betűkkel kiirandó.

Az ajánlatok csak akkor tárgyalatnak, ha a kiszolgáltattott ajánlati minta perrendszerűleg két tanu előttemezésével van aláírva.

Bánatpénzü 2500 korona készpénzben vagy ovadékképes értékpapirokban bármelyik állami (adóhivatali) vagy a közalapítványi központi pénztárnál teendő le és az arról szóló letéti nyugta az ajánlathoz csatolandó. Elkésve érkezett, kellőleg ki nem állított vagy fel nem szerelt ajánlatok, valamint az utóajánlatok figyelembevételre nem számithatnak. A kik gyámság vagy gondnokság alatt állanak ugyszintén olyanok, a kik a közalapokkal szemben tartozásban vannak vagy bármely czimen perben állanak, a versenyből kizáratnak.

A részletes versenytárgyalási feltételek, nemkülönben az ajánlati minták a vallás- és közoktatásügyi miniszterium IX. ügyosztályában, a segédhivatali igazgatóságnál, Budapesten, valamint a közalapítványi ispánságnál Nagykőveresen a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Budapesten, 1912. október hóban.

A vallás- és közoktatásügyi m. Kir. miniszterium.